

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra amerických studií

Bakalářská práce

2023

Jakub Dolejš

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra amerických studií

**Komparace reprezentace homosexuálních mužských
postav v superhrdinských komiksech vydavatelů Marvel a
DC v 90. letech**

Bakalářská práce

Autor práce: Jakub Dolejš

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: Mgr. Jana Sehnálková, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3. 1. 2023

Jakub Dolejš

Bibliografický záznam

Dolejš, Jakub. *Komparace reprezentace homosexuálních mužských postav v superhrdinských komiksech vydavatelů Marvel a DC v 90. letech*. Praha, 2023. 65 s. Bakalářská práce práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra amerických studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Jana Sehnálková, Ph.D.

Rozsah práce: 118 377

Abstrakt

Práce se věnuje analýze reprezentace homosexuálních mužských postav v komiksech vydavatelů Marvelu a DC v 90. letech 20. století. Prostřednictvím komparativní analýzy na základě získaných dat se porovnají přístupy vydavatelství ke třem aspektům reprezentace homosexuality – tou je coming out, následná reprezentace sexuality a téma HIV/AIDS. Pro komparaci bylo od obou vydavatelství vybráno pět postav podle určitých kritérií, jako je počet výskytů v komiksech nebo rok odhalení sexuality. U těchto vybraných postav autor práce sleduje zmíněná témata a jejich následné zobrazení poté porovná.

Abstract

The thesis analyses the representation of gay male characters in comics published by Marvel and DC in the 1990s. Through a comparative analysis based on the data collected, the publishers' approaches to three aspects of the representation of homosexuality - that is, coming out, the subsequent representation of sexuality, and the topic of HIV/AIDS - will be compared. Five characters were selected for comparison from the two publishers based on certain criteria such as the number of appearances in the comics or the year of coming out about sexuality. For these selected characters, the author of this thesis follows the mentioned themes and then compares their subsequent representation.

Klíčová slova

Marvel, DC, homosexualita, gay, komiksy, 90. léta

Keywords

Marvel, DC, homosexuality, gay, comics, 1990s

Title/název práce

A Comparison of the Representation of Gay Characters in Superhero Comics Published by Marvel and DC in the 1990s

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Janě Sehnálkové, Ph.D., a to hlavně za její trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Zároveň jí velmi vděčím za ochotu a cenné připomínky, které mi přišly během psaní velmi k užitku. Poděkování patří také vedoucímu bakalářského semináře panu Michalu Kubátovi, a to za zpětnou vazbu během bakalářského semináře, která mi pomohla v psaní bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat i přednímu expertovi na komiksy Richardu Reynoldsovi, který mi poskytl velmi cenný vhled do světa komiksů a jejich analýzy. A velké poděkování patří i celé mé rodině, která mě v průběhu celého studia podporovala a motivovala.

Obsah

1. LGBT hnutí a boj za jejich práva	3
1.1 Od Stonewallu po Don't Ask, Don't Tell.....	5
1.1.2 Stonewall	5
1.1.3 AIDS	6
1.1.4 Devadesátá léta.....	7
2. Queer teorie	10
2.1 Queer performativita	10
3. Superhrdinské komiksy a jejich začátky ve Spojených státech	12
3.1 Hrdinové zítřků	13
3.2 Antikomiksová hnutí.....	15
3.3 Svádění nevinných.....	16
3.4 Komiksový kodex	18
4. Homosexuální mužské postavy v superhrdinských komiksech vydavatelů Marvel Comics a DC Comics v 90. letech.....	22
4.1 Zkoumané postavy	23
4.2 Homosexuální postavy v superhrdinských komiksech Marvel Comics v 90. letech.....	27
4.2.1 Coming out.....	27
4.2.2 Další reprezentace sexuality	31
4.2.3 HIV/AIDS.....	33
4.3 Homosexuální postavy v superhrdinských komiksech DC Comics v 90. letech	37
4.3.1 Coming out.....	37
4.3.2. Další zobrazení sexuality.....	40
4.3.3 HIV/AIDS	41
5. Komparace reprezentace homosexuálních mužských postav v komiksech Marvelu a DC v 90. letech.....	43
5.1 Coming out.....	43
5.3 AIDS/HIV.....	45
Závěr.....	46
Summary	49
Použitá literatura a zdroje.....	52

Úvod

Zobrazování LGBTQ+ postav v médiích je již dlouho kontroverzním a diskutovaným tématem, které v minulosti zaznamenalo jak pokrok, tak i problémy. Ačkoli v poslední době došlo ke zlepšení v zastoupení LGBTQ+ postav v médiích, nebylo tomu tak odjakživa. Ve světě mainstreamových komiksů má reprezentace LGBTQ+ postav složitou historii, přičemž mnohé rané příklady byly stereotypní nebo dokonce negativní. Například raná zobrazení LGBTQ+ postav v komiksech často vycházela ze zaběhnutých stereotypů a často tyto postavy zobrazovala jako padouchy nebo jako nějakým způsobem deviantní.

V 90. letech 20. století však jak Marvel, tak DC Comics učinily významný pokrok v zobrazování homosexuálních mužských postav ve svých komiksových univerzech. Cílem této bakalářské práce je prozkoumat reprezentaci těchto postav v Marvelu a DC Comics v 90. letech 20. století a analyzovat způsoby jejich zobrazování. Je důležité toto téma zkoumat, protože mediální reprezentace má moc utvářet společenské postoje a vnímání. Zejména komiksy mají jedinečný vliv díky své schopnosti oslovit široké a různorodé publikum. Zkoumáním reprezentace homosexuálních mužských postav v komiksech Marvel a DC Comics v 90. letech 20. století můžeme lépe porozumět společenským postojům a hodnotám tohoto období, stejně jako způsobům, jakými média mohou tyto postoje utvářet a reflektovat.

Práce se odchytila od svého původního zaměření, které bylo uvedeno v bakalářské tezi. Tématem práce měla být reforma trestního soudnictví, a to konkrétně reforma provedená ve státě Louisiana v roce 2017, jejímž cílem bylo řešit problémy v rámci federálního vězeňského systému a dalších aspektů systému trestního soudnictví. Jakmile však autor práce zahájil svůj výzkum, dospěl k tomu, že přístup k potřebným údajům a veřejným informacím o této reformě bude náročný. Navzdory své snaze shromáždit co nejvíce informací z různých zdrojů autor práce zjistil, že většina informací je buď neúplná nebo je obtížné tyto informace získat. To ztížilo autorovi provedení důkladné analýzy reformy a vyvození přesných a spolehlivých závěrů o její účinnosti. Po dlouhém zvažování se autor práce rozhodl zaměření práce změnit na problematiku reprezentace homosexuálních postav v komiksech od Marvelu a DC v 90. letech, kde je přístup k potřebným zdrojům mnohem snadnější.

Ve své práci nejprve představím potřebný kontext – a to vývoj hnutí LGBT pro situační kontext komiksů. Dále představím vývoj komiksů a co vedlo k tomu, že byla reprezentace postav z komunity LGBT zakázána do roku 1989. Dále je představen krátký výčet postav, u kterých se autoři i přes zákaz rozhodli naznačit například homosexuální

tendence. V rámci této analýzy se pokusí autor práce zodpovědět následující otázky: Jak se lišil přístup vydavatelů Marvel a DC ke coming outům vybraných homosexuálních mužských postav v 90. letech 20. století? Jak zobrazovaly vydavatelé sexualitu vybraných postav od vydavatelů Marvelu a DC v 90. letech 20. století? Jakou roli v příbězích zvolených homosexuálních mužských postav téma epidemie onemocnění HIV?

Pro svou práci autor zvolil komparativní metodu obsahové analýzy, která se zakládá na datech získaných interpretací reprezentace skrze koncept queer performativity podle Judith Butlerové. Tato práce se dělí na několik částí. V kapitole *LGBT hnutí a boj za jejich práva* se zabývá historickým kontextem hnutí LGBT a hlavními událostmi ve vývoji hnutí se zaměřením na Spojené státy. V další kapitole je uveden historický kontext komiksů a vznik Komiksového kodexu, který omezil výskyt LGBT postav a řady dalších aspektů v komiksech na několik dekad. V další kapitole už jsou uvedeny příklad LGBT postav k roku 1989 a zároveň je uvedeno vymezení postav, které budou podrobeny analýze. V následujících podkapitolách podrobí autor práce postavy obsahové analýze za pomoci konceptu queer performativity. Sesbírané poznatky následně porovná a na konci práce vyhodnotí autor závěry svého výzkumu.

1. LGBT hnutí a boj za jejich práva

Pro začátek této práce je vhodné pracovat se znalostí kontextu a teorií spjatých s LGBT, tedy *Lesbian Gay Bisexual Transgender*. Dnes existuje i ve formě rozšířené, která zahrnuje další menšiny, například *Q* pro lidi, kteří se identifikují jako queer, nebo *I* pro lidi, kteří se identifikují jako intersex. Písmena zastupující vybrané skupiny na spektrech sexuality a genderu nabíralo hnutí postupně. Ve své zkrácené formě existoval zastřešující název pro hnutí za práva homosexuálů, respektive pro jedno z mnoha, už během osmdesátých let minulého století. Psán byl jako LGB, zastupoval lesby, gaye a bisexuály. Pokud ale jde o úplný počátek zmínek o homosexualitě, je nutné pohlédnout až do století devatenáctého.

Akademička Annamarie Jagose napsala, že „*je obtížné přesně určit historický původ něčeho tak mlhavého, jako je hnutí za osvobození gayů a lesbické feministické hnutí.*“¹ Rané organizace bojující za práva lidí s orientací na stejné pohlaví si dávaly za cíl zvýšit toleranci vůči homosexuálům a usilovaly o dekriminlizaci vztahů mezi osobami stejného pohlaví – homosexualita byla ve většině částí světa považována za trestný čin. Počátky hnutí lze vysledovat v Evropě, přičemž konkrétní snahy o reformu zákonů kriminalizující homosexualitu se uskutečnily v Německu v roce 1869. Karl Maria Kertbeny, známý jako Benkert, napsal dopis německému ministru spravedlnosti, ve kterém se postavil proti novým zákonům, konkrétně paragrafu č. 165 trestního zákoníku, které by kriminalizovaly homosexualitu. Argumentoval, že homosexualita „*je vrozená, může podléhat pouze zákonům přírody, nikoli trestnímu právu.*“² Argumentoval tím, že homosexualita je vrozená a nikomu neškodí ani nebere jeho práva. Navzdory Kertbenyho úsilí byla legislativa o dva roky později přijata. O 26 let později založil německý neurolog Magnus Hirschfeld Vědecký humanitní výbor, který usiloval o zrušení legislativy kriminalizující homosexualitu, přičemž argumentoval tak, jako Benkert.³

Hirschfeldův výbor v Německu inspiroval vznik dalších organizací, například *Community of the Special* a *British Society for the Study of Sex Psychology*. Britská organizace inspirovala homofilní hnutí ve Spojených státech a snažila se navázat kontakt s jeho zakladateli Havelockem Ellisem a Edwardem Carpenterem.⁴ Na počátcích homofilního hnutí v USA se

¹ Jagose, Annamarie. *Queer Theory: An Introduction*. (NYU Press, 1996), s. 22

² Jagose, *Queer Theory: An Introduction*, s. 23

³ *Ibid.*, s. 23

⁴ *Ibid.*, s. 24

badatelé neshodují, ale akademik Michael Bronski uvádí příklady homoerotické poezie z počátku 20. století, například v básni Badgera Clarka "The Lost Partner", která naznačuje intimní vztah mezi dvěma muži.⁵

Podle Bronského byly intimní vztahy mezi osobami stejného pohlaví ve Spojených státech zdokumentovány již v 19. století. Zkoumal také společenské vlivy, které nutí muže žít heteronormativním životním stylem, a na příkladu kovboje představuje svobodu seberealizace v divočině.⁶ Jagose tvrdí, že teprve evropská hnutí inspirovala vznik homofilních organizací v USA, a jako nejstarší zaznamenanou americkou organizaci uvádí *Chicago Society for Human Rights*, založenou v roce 1924. Tato organizace zaujala konzervativní přístup k homosexualitě, uznala ji za duševní poruchu a obhajovala práva homosexuálů odkazem na Deklaraci nezávislosti.⁷

Mattachine Society a Daughters of Bilitis byly dvě homofilní organizace, které vznikly v USA asi třicet let po Chicagské společnosti pro lidská práva. *Mattachine Society* byla zpočátku tajná a její teorie vycházela z marxistické klasifikace homosexuálů jako utlačované skupiny. Později se transformovala ve veřejné hnutí v důsledku společenského tlaku vyvolaného McCarthyismem.⁸ *Daughters of Bilitis* vystupovaly proti stereotypní prezentaci lesbiček a podporovaly asimilaci do společnosti prostřednictvím vzhledu a hledání lepšího zaměstnání, ale nepodařilo se jim přilákat nové členky ani dosáhnout výrazného pokroku obecně. V roce 1960 měly obě organizace dohromady téměř tři stovky členů.⁹

Konzervativní přístup prvních homofilních organizací byl v pozdějších dekadách kritizován, ale podle Jagose byl ospravedlněn tehdejšími kulturními podmínkami.¹⁰ Gayové a lesby sice byli ve 20. a 30. letech 20. století zastoupeni v popkultuře¹¹, ale čelili tvrdé kritice a perzekuci, včetně policejních razií v podnicích, které navštěvovali. Tyto razie byly součástí morální křížové výpravy na konci 30. let 20. století, kterou podnítila panika z údajných

⁵ Bronski, Michael, *A Queer History of the United States* (Beacon Press, 2011), s. 61

⁶ Bronski, *A Queer History of the United States*, s. 62

⁷ Jagose, *Queer Theory: An Introduction*, s. 24

⁸ *Ibid.*, s. 25-26

⁹ *Ibid.*, s. 25-26

¹⁰ *Ibid.*, s. 29

¹¹ Bronski, *A Queer History of the United States*, s. 138

sexuálních psychopatů, kteří měli vraždit děti a kteří byli popisováni způsobem, jenž připomínal homosexuály. V publikacích byli tito jedinci označováni výrazy jako "predátor", "zvrhlík" nebo "degenerát" namísto "homosexuál".¹²

Ve 40. letech 20. století přijaly některé státy USA v rámci celostátní kampaně zákony, které umožňovaly soudům věznit, podle jejich slov, "sexuální devianty", včetně těch, kteří byli označeni za "homosexuály", na dobu neurčitou. Tato kampaň charakterizovala homosexuály jako "pedofily" a "sexuální degeneráty", kteří přirozeně sexuálně napadají děti, a pokračovala i v 50. letech 20. století.¹³

1.1 Od Stonewallu po Don't Ask, Don't Tell

V 50. a 60. letech 20. století se objevila *counterculture* politicky uvědomělých a sociálně citících mladých lidí, kteří experimentovali s vlastní sexualitou a stavěli se proti tradičním genderovým rolím.¹⁴ Patřilo k nim i hnutí hippies, které mělo ještě liberálnější světonázor a stavělo se proti kapitalismu, militarismu a establishmentu.¹⁵ Tyto progresivní skupiny čelily opozici ze strany vznikající *New Right*, neokonzervativního hnutí, které bojovalo proti LGBT progresivismu a rovnosti žen a lidí jiné než bílé pleti.¹⁶ Vedle hnutí bojujících za práva homosexuálů existovala také *New Left*, progresivní hnutí, které vítalo politiku Velké společnosti, ale považovalo ji spíše za začátek než za konec, ačkoli mělo některé homofobní a sexistické postoje.

1.1.2 Stonewall

V 60. letech 20. století se zvýšil počet policejních zátahů na bary navštěvované gayi a lesbičkami, včetně slavného zátahu na Stonewall Inn v New Yorku v roce 1969, který vyvolal několikadenní protesty a je považován za významný moment v moderním hnutí za práva LGBT

¹² Ibid., s. 142-143

¹³ Ibid., s. 144

¹⁴ Ibid., s. 222

¹⁵ Ibid., s. 223

¹⁶ Eaklor, Vicki, *Queer America: A GLBT History of the 20th Century* (Greenwood, 2008), s. 115

v USA.¹⁷ Při protestech se projevily rozdíly mezi mainstreamovějším homofilním hnutím a nonkonformnějšími aktivisty za práva homosexuálů. Hnutí za práva homosexuálů se v 70. letech 20. století nadále potýkalo se stigmatizací, ale zaznamenalo i pokrok, například prvního otevřeného homosexuálního kandidáta do Kongresu a prvního otevřeného homosexuálního státního zákonodárce. Důležitým tématem této doby byla politická reprezentace a legislativa, včetně zrušení zákonů o sodomii a předložení zákona, který měl zabránit diskriminaci homosexuálů. Média tyto návrhy zákonů často vykreslovala jako poskytnutí zvláštních práv homosexuálům.¹⁹

Podle Bronského bylo přijetí zákonů v 70. letech začátkem silného odporu konzervativců, který pokračoval i v následujícím desetiletí. Poznává také, že pokrok, kterého dosáhla jiná hnutí, například hnutí bojující za práva žen a Afroameričanů, se od hnutí za práva homosexuálů lišil v tom, že hnutí za práva homosexuálů bylo vnímáno jako hrozba pro společnost a jednotlivci se obávali, že by se někdo z jejich blízkých, zejména z rodiny, mohl náhle přiznat k homosexualitě. Tato možnost byla vnímána jako znepokojující, protože ohrožovala stabilitu osobních a společenských kategorií sexuality.²⁰

1.1.3 AIDS

V 80. letech se část obyvatel USA domnívala, že se situace v zemi od poloviny 60. let zhoršuje, a obviňovala protestující, včetně těch, kteří bojovali za práva LGBT. Vznik a šíření AIDS, zejména mezi homosexuály, považovali někteří za trest za rostoucí toleranci společnosti.²¹ *New Right*, konzervativní politická skupina, se stavěla proti hnutí LGBT a snažila se prosazovat tradiční rodiny. Jejich vliv vzrostl během Reaganovy vlády a snažili se podkopat pokrok v oblasti práv homosexuálů a dalších právních předpisů.²²

Zlom přišel 6. června roku 1981. V *The San Francisco Chronicle* vyšel text s nadpisem "Zápal plic, který postihl homosexuální muže". (překlad autora práce) Vědci z *National Centers*

¹⁷ Jagose, *Queer Theory: An Introduction*, s. 30

¹⁸ Jagose, *Queer Theory: An Introduction*, s. 31; Mogul, Joey L., Andrea J. Ritchie a Kay Whitlock, *Queer (In)justice: The Criminalization of LGBT People in the United States* (Beacon Press, 2011), s. 67

¹⁹ *Ibid.*, s. 237-239

²⁰ *Ibid.*, s. 241

²¹ Eaklor, *Queer America: A GLBT History of the 20th Century*, s. 166-167

²² *Ibid.*, s. 170

for Disease Control (CDC) tento typ zápalu plic nacházeli většinou u nemocných lidí, kteří měli třeba rakovinu. Toto ale byli relativně zdraví mladí muži. Ve své zprávě CDC udělala korelaci mezi homosexualitou a touto nemocí, tj. že ji získali skrz některý z aspektů svého životního stylu.²³ Trvalo téměř rok, než vzniklo pojmenování AIDS. Během této doby bylo onemocnění nazýváno “gay rakovinou”, “gay morem” nebo také GRID²⁴. I když roku 1984 přišlo vysvětlení, jak se nemoc přenáší, ale ani to nestačilo. Idea nebezpečné homosexuální nemoci se držela dál a organizace jako *New Right* ji využívaly k protlačení homofobního přístupu ve společnosti.

Toto období bylo pro homosexuály velmi složité, ale o to víc se snažili o přesvědčení veřejnosti o své neškodnosti. Dokonce zakládali organizace, které pomáhali s šetřením HIV, např. *Gay Men's Health Crisis* nebo *AIDS service organisations*. Vznikaly koalice organizací, které se zaměřovaly na AIDS. Nejznámější z nich byla *ACT UP*, tj. *AIDS Coalition to Unleash Power*. Její členové se zasadili nejen o upozornění institucí na krizi tím, že způsobili uzávěru nebo přerušeni např. Wall Street nebo FDA, ale zároveň se zasadili o očištění termínu “queer”, ten od té doby sloužil jako vyjádření identity bez předchozích negativních konotací.²⁵

1.1.4 Devadesátá léta

V 80. a počátkem 90. let 20. století došlo k významnému pokroku hnutí za práva LGBT, ale také k výraznému odporu konzervativních organizací. Krize AIDS měla na hnutí obzvláště škodlivý vliv, protože mnozí ji považovali za trest za homosexualitu. V hnutí docházelo také k vnitřním konfliktům, kdy se lesby a další marginalizované skupiny cítily utlačované a nebyly plně zapojeny do boje za práva. Hnutí však nadále usilovalo o pokrok a snažilo se zvýšit povědomí o svých problémech. Po letech útlaku a sexismu, který zažívaly lesby v počátcích vybraných organizací bojujících za liberalizaci homosexuality, se lesby zasadily o svou agendu. I přes rostoucí důležitost své role v rámci celkové struktury hnutí, stále docházelo k marginalizaci leseb a obecně žen, které se řadily do části *LBT* organizace (*Lesbian, Bisexual, Transgender*). Cítily, že jejich problémy spjaté s krizí identity, občanských práv a diskriminace, byly utlačovány. Mezitím byla podle Eaklor vytvořena iluze obecného přijetí leseb do

²³ Ibid., s. 174

²⁴ Gay-Related Immune Deficiency

²⁵ Eaklor, *Queer America: A GLBT History of the 20th Century*, s. 177

společnosti na základě stereotypních symbolů, kdy se je společnost snažila ukázat jako ‘trendy’ a ‘cool’.²⁶

Jeden z mezititulků této práce naznačil důležitou část období devadesátých let, a to *Don't ask, don't tell*. Jde o politiku, kterou zavedl tehdejší americký prezident Bill Clinton. Šlo o jeho snahu vyhovět oběma stranám — těmi byla armáda a právě homosexuálové. Clinton vystupoval veřejně na podporu hnutí LGBT již před volbami v rámci kampaně. Tím si získal velkou přízeň LGBT komunity, která mu v reakci na to darovala zhruba tři miliony dolarů do jeho kampaně. Ve vzduchu byla cítit naděje na změnu, pozitivní změnu, která by obrátila diskriminační směr společnosti, který stanovila epidemie HIV v osmdesátých letech. A důvod k pozitivitě byl na místě, všechny okolnosti této skutečnosti nahrávaly. Hned po zvolení se v Bílém domě Clinton setkal s lídry komunity a třeba do funkce náměstkyně ministra pro bydlení a rozvoje měst jmenoval Robertu Achtenbergovou. Senát ji schválil a stala se tak první otevřeně vystupující lesbou, která tímto procesem prošla.²⁷

Jenže devadesátá léta nebyla lety, kdy se společenský konsenzus na LGBT hnutí sjednotil a hodnotil jej pozitivně. Ve státech byla stále schvalována diskriminační legislativa a problémy měli, jak již bylo zmíněno, i v armádě. Být homosexuálem v armádě, otevřeně, bylo neslučitelné. Desítky let byli lidé na základě své sexuality propouštěni bez cti ze služby a leč se tento aspekt změnil v osmdesátých letech, sloužit jako otevřeně vystupující homosexuál v armádě bylo nemožné. Konečnému kompromisu předcházelo lobbování LGBT organizací za odstranění zákazu služby homosexuálů v armádě, ale také byl viditelný odpor ze strany vedení armády. Tím kompromisem byla právě politika *Don't Ask, Don't Tell* (v delší verzi *Don't Ask, Don't Tell, Don't Pursue, Don't Harass*). Službu tato směrnice umožnila, ale pouze pro homosexuály, kteří neudělali svůj *coming out*. Nadřízení se na sexuální orientaci nesměli ptát. Pouze ve chvíli, kdy by se náklonnost ke stejnému pohlaví projevila nějakým způsobem, začalo řízení, ve kterém byla daná osoba prošetřena. Toto řízení často vedlo k propuštění.²⁸

Diskriminační tendence se držely po dobu celých devadesátých let. Násilí páchané na homosexuálech, převážně gay mužích, bylo na vzestupu. Jako problém se tento jev ukázal už v minulosti, nyní už ale existovala data, která by jej zobrazila. Třeba k roku 1997 bylo takových

²⁶ Ibid., s. 207

²⁷ Ibid., s. 199

²⁸ Ibid., s. 200-203

incidentů registrovaných přes 1 100, to je zhruba dvakrát tolik než o tři roky dřív.²⁹ Právě koncem devadesátých let vrcholily homofobní tendence. Konzervativní hlasy zablokovaly na dva roky jmenování Jamese C. Hormela do pozice prvního otevřeně gay ambasadora v Lucemburku. Jmenovat ho chtěl Clinton, nakonec se mu to roku 1999 podařilo.³⁰ Úplným vrcholem tažení proti homosexuálům ale byla vražda Matthewa Sheparda na podzim roku 1998. Otevřeně gay student byl brutálně zmlácen, svým zraněním později podlehl. Na jeho pohřbu se sešla řada odpůrců homosexuality s nápisy *“No Tears for Queers”* a *“Matt in Hell”*. Smrt Sheparda poukázala na násilí páchané na homosexuálech v Americe a zanechala za sebou odkaz, který se snažili tvůrci zobrazit i do audiovizuální formy.³¹ Devadesátá léta končí, ale s nimi nekončí problémy, které hnutí LGBT sužovaly. Mezi různými větvemi organizací bojujících za práva homosexuálů jsou stále rozepře, které přetrvávají i následujícím tisíciletí. Násilí pokračuje a diskriminační legislativa, která například zakazuje anální sex, je stále platná.

²⁹ Ibid., s. 216

³⁰ Ibid., s. 218

³¹ Ibid., s. 217-218

2. Queer teorie

Jak bylo zmíněno, v 70. a 80. letech došlo k prudkému nárůstu lesbického a gay aktivismu, ale s tím ruku v ruce i vědecké práce. Policejní razie v hostinci Stonewall Inn podnítily nejen vznik LGBT skupin bojujících za rovná práva, ale někteří vědci se díky nim začali zabývat historií a kulturou osob, které se identifikovali na spektru, které komunita LGBT pokrývala. Přibližně ve stejné době se v akademickém prostředí začal prosazovat pojem „queer teorie“. Autorkou termínu byla filmová teoretička Teresa de Lauretisová. Uvedla jej poprvé na Kalifornské univerzitě v Santa Cruz v roce 1990, v publikaci se objevily ve zvláštním čísle časopisu *Differences: A Journal of Feminist Cultural Studies* z roku 1991. Lauretisová v něm nastínila klíčové rysy queer teorie otevřela bránu akademickým vědcům do tohoto oboru.³²

Queer teorie je studijní obor, který umožňuje analyzovat a zpochybňovat způsoby, jakými společnost vnucuje určitá očekávání a normy týkající se genderu a sexuality, a to hlavně ty, které stanovují heterosexuální jako výchozí nebo nadřazenou sexualitu – v rámci queer teorie tedy heteronormativitu.³³ Tohoto bodu je dosahováno pomocí několika institucí, např. manželství, daní, adopčních práv nebo obecných společenských norem. Heteronormativita je v rámci queer teorie vnímána jako forma moci a kontroly, která má dopad na LGBT komunitu i na heterosexuální jedince. Posiluje totiž určité způsoby bytí jako „normální“ a „přijatelné“, zatímco jiné označuje za „nenormální“ nebo „deviantní“. To nutí jedince se normám podvolit, aby byli společností přijati – jedním z hlavních zaměření queer teorie ale je způsob, jakým komunita LGBT vzdoruje těmto normám, aby si vytvořili vlastní identitu.³⁴

2.1 Queer performativita

Koncept performativity poprvé představil jazykový filozof J. L. Austin. Ten dále rozvedli další vědci, jako Judith Butlerová, Jacques Derrida, Shoshana Felman či E. K. Sedgwicková. Autor práce vychází z teoretického rámce Judith Butlerové, která je v rámci výzkumů frekventovaně využívána. Podle Butlerové je heterosexuální sociálně normativní a je povinnou pozicí, která je ve společnosti spojována s tradičními genderovými rolemi. Podle Butlerové se ve společnosti se člověk může stát plně uznávaným jedincem pouze ve chvíli, kdy respektuje společností nastavené role a zároveň nevybočuje z normy sexuality, tedy je

³² T. de Lauretis, "Queer Theory: Lesbian and Gay Sexualities," in special issue, *Differences: A Journal of Feminist Cultural Studies* 3, no. 2 (1991): iii.

³³ Berlant, Lauren, and Michael Warner. "Sex in Public." *Critical Inquiry* 24, no. 2 (1998): 547–66. <http://www.jstor.org/stable/1344178>.

³⁴ <https://guides.library.illinois.edu/queertheory/background>

heterosexuálem.³⁵ Tento proces sebepojetí je vhodný i pro vymezení hranic mezi přijatelnými identitami z hlediska sexuality a také těmi, které jsou považovány za nepřijatelné, jako jsou třeba homosexuálové.³⁶ Queer performativita bojuje s výše zmíněnou ideou, že je heterosexualita povinnou a boří tradiční genderové normy. Obecně bojuje s tradičním pojetím genderové a sexuální performativity. Co ale Butlerová ve své práci zmiňuje jako stěžejní je to, že heterosexualita potřebuje existenci homosexuality – jen tak dokáže určit to, co je tabu pro společnost. V reprezentace se autor práce zaměřil právě na aspekty reprezentace, které vybočují z tradičních norem performativních projevů genderové a sexuální identity a jdou za hranice heterosexuální konformity.³⁷

³⁵ Butler, Judith. 1999. *Gender Trouble : Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.

³⁶ Butler, *Gender Trouble : Feminism and the Subversion of Identity*.

³⁷ *Ibid*, s. 64

3. Superhrdinské komiksy a jejich začátky ve Spojených státech

Komiksoví historici a odborníci se ve svých publikacích odkazují na komiksového teoretika Scotta McClouda a jeho definici komiksu. McCloud komiks definoval jako "sousedící kreslené a jiné obrazy v záměrném sledu, jejichž cílem je předat informaci a/nebo vyvolat v divákovi estetickou odezvu."³⁸ Komiks jako médium má své formy — komiksový strip a komiksová kniha. Profesor z Henderson State University Randy Duncan a profesor z Radford University ve Virginii Matthew Smith definují komiksy následovně³⁹:

Komiksový strip⁴⁰	Komiksová kniha⁴¹
málo panelů	mnoho panelů
panel je jedinou jednotkou zapouzdření	jednotka zapouzdření zahrnuje panel, stránku, dvoustránkové rozpětí a vložené panely
rozvržení panelů je obvykle pevně dané	rozvržení panelů může být kreativní
kompozice panelů je obvykle jednoduchá	kompozice panelů může být složitá

Komiksové stripy vycházely hlavně v novinách. Populární byly primárně mezi dospívajícími a dělníky. Čtenáře v této formě bavil komiks už od devadesátých let 19. století. Během dekad autoři zkoušeli nové žánry a silně ovlivnily první podoby komiksových knih, které se ve své moderní podobě poprvé objevily na novinových stáncích roku 1934. Ostatně, právě tato první publikace a několik dalších, které pak vyšly, byly právě sbírkou komiksových

³⁸ Jeet Heer, *A Comics Studies Reader* (University Press of Mississippi, 2008), s. 14; Daniel Stein, *From Comic Strips to Graphic Novels: Contributions to the Theory and History of Graphic Narrative* (De Gruyter, 2013), s. 27; Randy Duncan, Matthew Smith, *The Power of Comics: history, form and culture* (Continuum, 2009), s. 3

³⁹ Duncan, Smith, *The Power of Comics*, s. 6

⁴⁰ Comic strip

⁴¹ Comic book

stripů z novin.⁴² Podle profesora z Colgate University Paula Lopese jejich evoluce silně reflektovala vývoj průmyslového věku (Industrial Age), tedy jejich vzestup a pád jako komerčního masového trhu. Zároveň jejich vývoj dělí na tři období — zlatý, stříbrný a bronzový věk, které pokrývají začátek a konec průmyslového věku.⁴³ Své publikum si našly hlavně u mladších generací a tuto popularitu si udržely zhruba do poloviny padesátých let, což bylo pro jejich budoucí vývoj zlomové období.

3.1 Hrdinové zítřků

Podle historika Jeffreyho K. Johnsona potřebovaly Spojené státy v létě 1938 symbol naděje.⁴⁴ Země se stále vzpamatovávala z krachu na burze a čelila vysoké nezaměstnanosti, bankrotu podniků a Dustbowl na jihozápadě, což vedlo ke ztrátě důvěry ve vládu. Američané se cítili utlačováni a potřebovali hrdinu, ke kterému by mohli vzhlížet. V tomto kontextu vznikla postava Clarka Kenta a jeho alter ega, Supermana, který se stal hrdinou současnosti a reformátorem budoucnosti.⁴⁵⁴⁶ Superman pomáhal lidem bez ohledu na jejich situaci a byl vnímán jako symbol naděje na lepší svět.⁴⁷

S nápadem na Supermana přišli dva clevelandští teenageři, Jerry Siegel a Joe Schuster, ještě na střední škole. V prvním vydání se postava objevila jako padouch Bill Dunn⁴⁸, ale autoři brzy viděli v postavě větší potenciál jako v hrdinovi a implementovali do ní vlastnosti jiných popkulturních postav, například Johna Cartera a Mojžíše. Ve třicátých letech se dvojice potýkala s neúspěchy, ale nakonec prodala třináctistránkový příběh o Supermanovi Harrymu

⁴² Paul Lopes, *Demanding Respect: The Evolution of the American Comic Book* (Temple University Press, 2009), s. 29

⁴³ Lopes, *Demanding Respect: The Evolution of the American Comic Book*, s. 28

⁴⁴ Jeffrey K. Johnson, *Super history: Comic Book Superheroes and American Society, 1938 to the Present* (McFarland & Co., 2012), s. 7

⁴⁵ David Hajdu, *Ten Cent Plague: the great comic-book scare and how it changed America* (Farrar, Straus and Giroux, 2008), s. 26

⁴⁶ Johnson, *Super history*, s. 7

⁴⁷ Jeffrey S. Lang, Patrick Trimble, "Whatever Happened to the Man of Tomorrow? An Examination of the American Monomyth and the Comic Book Superhero", *The Journal of Popular Culture* 22, č. 3, (zima, 1988), s. 161, https://doi.org/10.1111/j.0022-3840.1988.2203_157.x (staženo 12. června 2022)

⁴⁸ Jerry Siegel, Joe Shuster, *The Reign of the Superman* (leden, 1933)

Donnenfeldovi, šéfovi *National Allied Publications*. Schuster a Siegel za příběh dostali 130 dolarů a stali se tak jedním z největších vydavatelů komiksů na světě.⁴⁹

Podle profesora sociologie Paula Lopese se tvůrci Supermana, Siegel a Schuster, vzdali práv na své původní dílo, což byla v té době běžná praxe v oboru. Lopes cituje editora Roda Reeda, který vzpomíná na mladé autory a výtvarníky v komiksovém průmyslu, kteří museli vytvořit velké množství stránek, aby se rozumně užívali, ale obvykle si nemohli ponechat práva na postavy, které vytvořili.⁵⁰ Siegel a Schuster sice dostali desetiletou smlouvu, která jim zaručovala 130 dolarů týdně za prodej práv na Supermana, ale to byl jen malý zlomek zisků, které postava nakonec vydavateli přinese. Postava Supermana si rychle získala popularitu a začala společnosti National přinášet milionové zisky. Siegel a Schuster se snažili získat podíl na těchto ziscích, a nakonec se jim podařilo vyjednat od Nationalu 75 000 dolarů ročně. V roce 1947 však neuspěli ve své snaze získat práva na Supermana zpět u soudu, a nakonec dostali méně než 100 000 dolarů a zároveň přišli o práci.⁵¹

Popularita Supermana a komiksového průmyslu jako celku měla na průmysl velký vliv. Po premiéře Supermana zaznamenal *National* výrazný nárůst prodeje, měsíčně se prodalo až 500 000 výtisků Supermana.⁵² O dva roky později se toto číslo zvýšilo na 1,25 milionu výtisků měsíčně. Vliv Supermana se projevil v celém odvětví a vedl k tomu, že se měsíčně prodávaly miliony výtisků. V roce 1941 dosahoval komiksový průmysl ročních hrubých příjmů až 12 milionů dolarů, což byl šestinásobek částky, kterou vydělávala tradiční dětská literatura.⁵³ V roce 1954 byl prodej komiksů téměř desetkrát vyšší než na počátku čtyřicátých let a odhaduje se, že v roce 1942 se ve Spojených státech přečetlo⁵⁴ 500 milionů komiksů.⁵⁵ Toto číslo však

⁴⁹ Amy Nyberg, *A seal of approval: the history of the comics code* (University Press of Mississippi, 1998), s. 62

⁵⁰ Lopes, *Demanding Respect*, s. 15

⁵¹ *Ibid.*, s. 15

⁵² Larry D. Dorrell, Dan B. Curtis, Kuldip R. Rampal, "Book-Worms Without Books? Students Reading Comic Books in the School House", *The Journal of Popular Culture* 29, č. 2, (podzim, 1995), s. 224, https://doi.org/10.1111/j.0022-3840.1995.2902_223.x (staženo 12. června 2022)

⁵³ *Ibid.*, s. 39

⁵⁴ Tzn. ne počet prodejů nebo jednotlivých čtenářů, ale počet celkových přečtení komiksů.

⁵⁵ Dorrell, Curtis, Rampal, "Book-Worms Without Books?", s. 224

mohlo být potenciálně ještě vyšší, protože se odhaduje, že jeden výtisk komiksu se dostal k pěti až osmi dalším lidem.⁵⁶

‘Muž z oceli’ odstartoval zlaté období komiksů (The Golden Age of Comics). Tím začala éra superhrdinů. Vznik postavy Clarka Kenta totiž inspiroval i další autory k vytvoření jeho napodobenin — Amazing Man, Wonder Man nebo Roy the Superboy. Mezi nimi byly i postavy, které se postupem času staly součástí mainstreamu, jako např. Wonder Woman, The Flash nebo Captain Marvel. Všechny tyto postavy vznikly zhruba do tří let po debutu Supermana. Ve stejné době se objevila i postava Bird-Man, kterou její autor, Bob Kane, později přejmenoval na Batmana.⁵⁷

3.2 Antikomiksová hnutí

Komiksy nebyly mezi dospělými tak oblíbené jako mezi dětmi. Proti komiksům se často stavěly profesní skupiny, například akademická obec a některé instituce. Například knihovníci často nepovolovali komiksy v knihovnách, protože je nepovažovali za formu literatury. Proti komiksům se stavěli i učitelé, kteří tvrdili, že zobrazují divoké představy, používají nevhodný slang, nepřispívají k duševnímu rozvoji čtenáře a spotřebovávají drahocenný čas, který by bylo možné lépe věnovat jiné literatuře. Domnívali se také, že komiksy kazí intelektuální a morální vkus pro velkou literaturu.⁵⁸

Jednu z významných kritik komiksů vyslovil Sterling North, spisovatel deníku Chicago Daily News. North napsal článek s názvem „*A National Disgrace (And a Challenge to American Parents)*“, v němž komiksy označil za "jedovatý výplod posledních dvou let". North v článku tvrdil, že komiksy mají na děti negativní vliv, včetně odhalujícího oblečení ženských postav, kreseb, které zatěžují nervovou soustavu dětských čtenářů a ničí jejich smysly, a dějů, které vedou děti k delikvenci. North také kritizoval zobrazování bojovníků za spravedlnost jako zločinců a přítomnost politické propagandy v komiksech.⁵⁹

⁵⁶ Carol L. Tilley, "Comics: A Once-Missed Opportunity", publikováno 5. května 2014, <https://www.yalsa.ala.org/jrly/2014/05/comics-a-once-missed-opportunity/> (staženo 12. června 2022)

⁵⁷ Hajdu, Ten Cent Plague, s. 27

⁵⁸ David T. Armstrong, "How Good Are the Comic Books?", National Council of Teachers of English 21, č. 8 (prosinec 1944), s. 283, <https://www.jstor.org/stable/41382801> (staženo 12. června 2022)

⁵⁹ North, A National Disgrace

Northův sloupek si získal pozornost v církvích a školách a navázal na něj dalším článkem s názvem "Protijed na komiksy". Podle publikace Davida Hajdua "Desetiprocentní mor" si lidé, kteří byli v době vydání "Národní ostudy" mladí, pamatovali, že jejich rodiče věnovali větší pozornost tomu, co četli ve volném čase. Kritiku komiksů dočasně utlumil nástup druhé světové války, během níž se superhrdinové stali symbolem vlastenectví.⁶⁰ V komiksech bojovali proti nacistům, postavy jako Kapitán Amerika dokonce na obálce komiksu udeřily Hitlera. Vydavatelé jako National a All-American Comics vyzývali lidi ke koupi svých komiksů tím, že 10 centů z každého prodeje půjde na vybavení americké armády.⁶¹

Během druhé světové války se *National Office of Decent Literature* katolické církve (později známý jako *National Organization for Decent Literature* nebo NODL) zaměřil na cenzuru literatury pro mládež, zejména komiksů. Tato organizace se již dříve zaměřovala na jiné formy médií bez větší celostátní podpory. Zatímco kritika superhrdinských komiksů se neprosadila, protože byly považovány za podporu válečného úsilí, objevily se nové žánry komiksů zaměřené na dospělejší publikum, jako například skutečné krimi, detektivky a horory. Navzdory záměrům autorů prodávat tyto komiksy pouze dospělým je stále četla mládež, což vedlo NODL a další organizace k tomu, že majitelům obchodů poskytly seznamy závadné literatury a požádaly je, aby ji přestali prodávat.⁶² Tyto snahy byly úspěšné, zejména v menších městech, a byly dokonce podporovány policejními složkami.⁶³ Pozdější změny v legislativě ztížily organizacím bojujícím proti komiksům dosažení takových úspěchů, ale po slyšeních v Senátu v roce 1954 získalo hnutí větší váhu.

3.3 Svádění nevinných

Jak jsem již v předešlé podkapitole naznačil, komiksy měly své odpůrce, ale nikdo nebyl tak známý svou kritikou komiksů jako Fredric Wertham. Tento německo-americký psychiatr se zabýval disciplínou forenzní psychiatrie a jeho hlavní cílovou skupinou výzkumu byly děti, a to hlavně ty ze slabších socioekonomických podmínek, které se zapojovaly do nelegálních aktivit. U takových jedinců Wertham identifikoval několik společných indikátorů — poruchy chování nebo aktivní činnost v gangu či jiné trestné činnosti. Ale tou hlavní společnou vlastností

⁶⁰ Hajdu, *Ten Cent Plague*, s. 41

⁶¹ *Ibid*, s. 47-48

⁶² Nyberg, *A seal of approval*, s. 181

⁶³ *Ibid*, s. 184

bylo podle Werthama u mladých delikventů to, že většina z nich četla komiksy. Na problematiku komiksových knih a jejich vliv na chování dětí publikoval Wertham během čtyřicátých let a následně i během první poloviny padesátých let několik článků do různých časopisů. O tématu přednášel i na akademické půdě. Svým aktivním tažením proti komiksovému průmyslu dodával svému jménu prestiž a stal se tak vůdčí osobností hnutí proti komiksům. Díky tomu se stal jedním z hlavních konzultantů Výboru pro organizovaný zločin Senátu Spojených států (United States Senate's Committee on Organized Crime) a jeho justičního podvýboru pro kriminalitu mladistvých (Judiciary Subcommittee on Juvenile Delinquency).⁶⁴

Roku 1954 vydal psychiatr svou knihu *Seduction of the Innocent*. Hlavním cílem Werthamovy publikace bylo poukázat na to, že děti nedokážou rozeznat to, “co je správné a co špatné”, a proto komiksy ohrožují “jejich etický vývoj”.⁶⁵ Knihu založil na důkazech od pacientů z kliniky Lafargue, kde Wertham se svým personálem ošetřil mezi lety 1946 a 1956 na patnáct set lidí, z toho asi třetinu tvořily děti. Zhruba 25 procent pacientů byli běloši, zbytek šetřených tvořili černoši a latinoameričané.⁶⁶ Další pacienty, respektive jejich svědectví, čerpal Wertham od svých kolegů na jiných pracovištích v New Yorku. V knize poukazoval na morbidní kresby a opakující se násilí. Věnoval se i přehnané sexualizaci postav, například těch superhrdinských, ale neopomenul ani vztah Batmana a Robina, do kterého podle Werthama autoři zapojovali homosexuální podtext — jako důkaz uvedl klasický začátek běžného dobrodružství tohoto dua, kdy se Batman a Robin probouzí vedle sebe v posteli.⁶⁷

Ve své době byla Werthamova kniha mezi odbornou veřejností přijata jako mistrovské dílo. Zpětně je ale přístup Werthama k výzkumu v knize silně kritizován právě odborníky. Carol L. Tilleyová, komiksová historička, rozebrala ve své publikaci *Seducing the Innocent* přes 25 krabic dokumentů, které se nacházely ve Werthamově sbírce. Tilleyová na základě své rešerše zmapovala několik případů, které Wertham ve své knize využil, a podle informací Tilleyové falzifikoval nebo si u některých případů přikreslil informace, aby svědectví bylo silnější.

⁶⁴ Carol L. Tilley, “Seducing the Innocent: Fredric Wertham and the Falsifications That Helped Condemn Comics”, *Information & Culture* 47, č. 4 (2012), s. 386-389, <https://www.jstor.org/stable/43737440> (staženo 12. června 2022)

⁶⁵ Tilley, *Seducing the Innocent*, s. 390

⁶⁶ *Ibid.*, s. 392

⁶⁷ Anessa Ann Babic, *Comics as history, Comics as literature: Roles of the Comic Book in Scholarship, Society and Entertainment*, (Madison, 2014), s. 143

Autorka je toho domnění, že Wertham tak činil “za účelem rétorického zisku.”⁶⁸ Mezi příklady zfalšování výsledků šetření Tilleyová uvedla třeba: vynechávání důležitých vět z vyjádření pacientů⁶⁹; mlžení o diagnóze šetřené osoby⁷⁰; záměrné očeňování superhrdinských komiksů⁷¹.

3.4 Komiksový kodex

Vzhledem k rostoucí kritice komiksů, kterou jsem v předešlých kapitolách rozebral, a také kvůli obavám z regulace obsahu komiksů vznikla už koncem čtyřicátých let asociace, která se snažila předejít zásahu do obsahu komiksů ze strany federální, státní nebo místní vlády skrze legislativu. Association of Comics Magazine Publishers Code měl za cíl stanovit standardy pro celý průmysl. Byly zcela dobrovolné, tudíž je většina vydavatelů ignorovala. Větší producenti komiksových titulů navíc měly už vlastní interní systém seberegulace. Původní kodex tak mnoho nezměnil, ale aspoň na chvíli ztišil hlas antikomiksového hnutí.⁷²

Reálná změna přišla až po dubnu roku 1954. Již zmíněný podvýbor Senátu Spojených států pro kriminalitu mladistvých pořádal řadu slyšení, která se měla týkat možné spojitosti mezi násilím nebo jinými trestnými činy spáchaných dětmi a čtením komiksů. Leč na slyšení vystoupila řada kritiků, abstraktní ‘jámu’ si vykopal komiksový průmysl sám, konkrétně skrze slova vydavatele EC Comics, Williama M. Gainese. Ten se hájil proti kritice ze strany senátora Kefauvera. Senátor kritizoval otevřeně násilné ilustrace na obálkách časopisů, např. vrah, který drží useklou hlavu ženy. Gaines na svou obhajobu řekl, že takové ilustrace jsou “v dobrém vkusu pro hororový komiks.”⁷³ Podvýbor ani nemusel přijmout oficiální opatření, názory Gainese byly totiž tak škodlivé pro komiksový průmysl, že vydavatelé museli změny udělat sami.⁷⁴

Ve stejném roce, kdy probíhala slyšení, vznikla nová asociace, Comics Magazine Association of America. V rámci průmyslové seberegulace tak vznikl Comics Code. Zaměřil

⁶⁸ Tilley, *Seducing the Innocent*, s. 383

⁶⁹ *Ibid*, s. 394

⁷⁰ *Ibid*, s. 395

⁷¹ *Ibid*, s. 396-397

⁷² Johnson, *Super-history*, s. 79

⁷³ *Ibid*, s. 80

⁷⁴ *Ibid*, s. 80

se na řadu aspektů — násilí, samotné žánry, zobrazení náboženství, ale (pro kontext této práce nejdůležitější opatření) hlavně zavedl opatření proti zobrazování sexuálních aktivit (viz opatření č. 2 a č. 7 v sekci ‘Opatření proti zobrazování sexuálních aktivit a pokyny k zobrazování manželství).

Opatření proti nahotě⁷⁵:

1. Nahota v jakékoli podobě je zakázána, stejně jako neslušné nebo nepatřičné odhalování.
2. Sugestivní a chlípné ilustrace nebo sugestivní postoje jsou nepřípustné.
3. Všechny postavy musí být zobrazeny v oblečení přiměřeně přijatelném pro společnost.
4. Ženy musí být nakresleny realisticky bez přehánění jakýchkoliv fyzických vlastností.

Opatření proti zobrazování sexuálních aktivit a pokyny k zobrazování manželství⁷⁶:

1. Rozvod nesmí být zpracován humorně ani se nezobrazují jako žádoucí.
2. Nedovolené sexuální vztahy se nemají ani naznačovat, ani zobrazovat. Násilné milostné scény i sexuální abnormality jsou nepřípustné.
3. Má být podporována úcta k rodičům, morálnímu kodexu a čestnému chování. Sympatické pochopení pro problémy lásky není povolením k chorobnému překrucování.
4. Zpracování milostných příběhů musí zdůrazňovat hodnotu domova a lásky. posvátnost manželství.
5. Vášeň nebo romantický zájem se nikdy být zpracovávány tak, aby podněcovaly nižší a nízké emoce.
6. Svádění a znásilňování se nikdy nesmí projevovat ani naznačováno.
7. Sexuální zvrácenost nebo jakýkoliv náznak na ni je přísně zakázáno.

⁷⁵ Nyberg, A seal of approval, s. 468

⁷⁶ Ibid, s. 468-469

Kodex obsahoval 41 ustanovení, jejichž cílem bylo eliminovat jakýkoli obsah, který cenzori považovali za nevhodný, včetně sexu, násilí a neúcty k autoritám. Vyžadoval také, aby komiksy byly vhodné pro nejmenší čtenáře, a zakazoval slang a hovorové výrazy. Kodex komiksu byl široce prosazován a stal se standardem pro komiksový průmysl, což vedlo k tomu, že komiksy byly vnímány výhradně jako knihy pro děti. Omezení kodexu limitovala tvůrčí potenciál média a posilovala představu, že komiksy jsou vhodné pouze pro mladistvé publikum.⁷⁷

Po přijetí museli vydavatelé komiksů na svých publikacích explicitně uvádět schvalovací razítko. Bez něj mohla být komiksová kniha považována za nepřijatelnou a kupci by se jí mohli z toho důvodu vyhnout. Podle Johnsona tak skončila jedna éra komiksu. Zredukoval se počet vydávaných sérií komiksů skoro o dvě třetiny během dvou let od vstupu kodexu v platnost. Skončila tak řada vydavatelů, hlavně těch, kteří své příběhy zakládali na morbidních příbězích a násilných ilustracích. Mezi nejviditelnějšími vydavateli tak zůstali hlavně ti největší, např. právě Marvel a DC. Třeba DC Comics ale svou politiku měnit moc nemuselo. Podle Johnsona totiž “už dávno svázalo své příběhy s konzervativní většinou a nemělo důvod něco měnit.”⁷⁸

Rozhodnutí nakladatelství Marvel Comics vydat dějovou linii Spider-Mana o zneužívání drog vedlo v roce 1970 k přezkoumání ze strany Úřadu pro komiksový kodex (CMAA). CMAA provedl revizi kodexu, která vstoupila v platnost 1. února 1971, a společnost Marvel byla na zvláštním zasedání CMAA k témuž dni kritizována. Marvel slíbil, že pro všechny budoucí komiksy získá pečeť CMAA. Revidovaný kodex umožnil větší flexibilitu při zobrazování kriminálních a hororových komiksů, ale stále zachovával názor, že komiksy jsou určeny především pro děti. Revidovaný kodex obsahoval také oddíl o tom, jak zacházet se zobrazováním užívání drog. Navzdory uvolnění některých omezení Úřad pro komiksový kodex nadále upravoval a ovlivňoval obsah komiksů.⁷⁹

Koncem 70. a v 80. letech 20. století, kdy se objevil systém přímé distribuce na trhu, ztratil Úřad pro komiksy (CMAA) svůj vliv. V rámci starého systému působili jako vykonavatelé kodexu velkoobchodníci, kteří souhlasili s distribucí pouze komiksů s pečeti

⁷⁷ <https://cblbf.org/comics-code-history-the-seal-of-approval/>

⁷⁸ Johnson, Super-history, s. 82

⁷⁹ <https://cblbf.org/comics-code-history-the-seal-of-approval/>

CMAA. V rámci přímé tržní distribuce mohli distributoři, kteří se specializovali na komiksy, získávat objednávky a distribuovat je přímo do maloobchodních prodejen, čímž obešli cenzuru CMAA. Tato změna umožnila novým vydavatelům experimentovat s obsahem a oslovit nové publikum bez omezení komiksového kodexu. V důsledku toho vliv CMAA slábl a více vydavatelů mohlo vyrábět a distribuovat komiksy bez nutnosti schválení organizací.⁸⁰

V roce 1982 se Comics Magazine Association of America (CMAA) pokusila revidovat Comics Code, soubor předpisů upravujících obsah komiksů. Tuto snahu podnítil vzestup nezávislých vydavatelů a skutečnost, že CMAA docházely kopie kodexu z roku 1971. Návrh revidovaného kodexu, který sepsal konzultant najatý CMAA, byl zamítnut. Zatímco někteří vydavatelé, jako například Gladstone a Archie, byli pro zachování kodexu z roku 1971, jiní, jako například Harvey, chtěli nový kodex, ale byli opatrní vůči přílišné "liberalizaci". Společnost DC Comics uvedla, že zvažuje úplné zrušení pečeti CMAA, a argumentovala tím, že kodex z roku 1971 je překážkou tvůrčí svobody umělců a spisovatelů. V důsledku toho CMAA vytvořila dvoudílný dokument s obecnými pokyny a specifickými pravidly pro různé oblasti obsahu. Dokument nazvaný "Zásady Úřadu pro komiksový kodex" a "Redakční směrnice" nebyl zpřístupněn veřejnosti.⁸¹ V Kodexu z roku 1989 neexistovaly žádné regulace vůči reprezentaci LGBT postav.⁸²

V roce 1989 ztratil Úřad pro komiksový kodex (CMAA) vliv, protože komiksy se staly méně dostupnými v běžných maloobchodních prodejnách a specializované obchody začaly prodávat komiksy bez pečeti CMAA. V roce 2001 společnost Marvel vystoupila z CMAA a zavedla svůj vlastní systém hodnocení, čímž se moc CMAA ještě více zmenšila. V roce 2011 už pouze Archie a DC Comics tiskly na své obálky pečeť o schválení. Obě nakonec od pečeti upustily, což vedlo k zániku CMAA a samoregulaci celého odvětví.⁸³

⁸⁰ <https://cblfd.org/comics-code-history-the-seal-of-approval/>

⁸¹ <https://cblfd.org/comics-code-history-the-seal-of-approval/>

⁸² Kistler, Alan, By, and Alan Kistler. "LGBT History in Mainstream Comics: A History Part 2." The Mary Sue, červenec 3, 2014. <https://www.themarysue.com/lgbt-history-in-mainstream-comics-part-2/>.

⁸³ <https://cblfd.org/comics-code-history-the-seal-of-approval/>

4. Homosexuální mužské postavy v superhrdinských komiksech vydavatelů Marvel Comics a DC Comics v 90. letech

Komiksový kodex značným způsobem ovlivnil vývoj komiksů na několik následujících dekád. Vydavatelé, hlavně ti největší, kteří jsou i předmětem výzkumu této práce, se musely omezením co nejrychleji přizpůsobit. DC reagovalo tak, že proměnilo řadu příběhu tak, aby evokovaly nově tradiční rodinnou atmosféru – příkladem je Batman, který získal psiho parťáka a taky partnerku v podobě Batwoman, vlastním jménem Kathy Kaneovou. Spolu s ní, aby vydavatelství potlačilo co nejvíc zvěsti o homosexuální povaze vztahu Batmana a Robina, přišla i Betty Kaneová, která se později stala Bat-Girl a snažila se získat náklonnost Robina. To je pouze jedna z mnoha změn, kterou komiksy pod známkou Komiksového kodexu prošly.

Tyto zákazy ale nezastavily čtenáře od toho, aby nehledali u některých postav podtext a mohli tak spekulovat o jejich sexualitě či genderu. Znáмым příkladem je jedna postava ze série *The Legion of Super-Heroes* od DC Comics, Element Lad – ten zmínil v 60. letech, že nemá zájem o vztah se ženou. Ideu toho, že je homosexuál, podporovala i skutečnost, že jako jediný nebyl ženatý nebo v jiném romantickém vztahu. Směrnice CCA se v průběhu desetiletí měnily a v některých případech došlo i k jejich uvolnění. Začátkem 70. let se několik omezení revidovalo a pár z nich bylo i zrušeno. Umožnilo to návrat témat jako je drogová závislost nebo nadpřirozené prvky. Výskyt postav ze skupiny LGBT ale stále nebyl možný.

U Marvel Comics měli čtenáři možnost také pouze spekulovat o sexualitě některých postav, jako byl třeba Sweet William, který se jevil jako zženštilý záporák v sérii *Avengers*.⁸⁴ Nikdo ale takto nevystupoval otevřeně. První explicitnější zobrazení homosexuality přišlo u Marvelu v roce 1980 v sérii *The Incredible Hulk*, kde se Bruce Banner pokusili ve sprchách znásilnit dva muži. Toto zobrazení gayů nemělo u čtenářů pozitivní reakci. Jim Shooter, tehdejší šéfredaktor Marvel Comics, krok obhajoval a poukázal na to, že v komiksu byla řada dalších homosexuálních postav, jen jejich homosexualitu jasně nevedli.⁸⁵

Koncem 70. let vydavatelství Marvel Comics uvedlo novou postavu, mladého mutanta Northstara – jeho zobrazením v 90. letech se bude autor práce zabývat v dalších podkapitolách. I předtím se ale u postavy už objevily náznaky jiné sexuality, a to ať už v podobě nezájmu o

⁸⁴ Kistler, Alan, By, and Alan Kistler. "LGBT Representation in Mainstream Comics: A History, Part 1." *The Mary Sue*, červenec 3, 2014. <https://www.themarysue.com/lgbt-history-in-mainstream-comics-part-1/>.

⁸⁵ Kistler, „LGBT Representation in Mainstream Comics: A History, Part 1.”

ženy nebo v podobě sledování dobře oblečených mužů.⁸⁶ John Byrne, který postavu Northstara vymyslel, řekl, že jeden z důvodů, proč nebylo možné sexualitu odhalit, bylo to, že šéfredaktorem byl Jim Shooter. Shooter podle Byrnea „zakázal jakoukoli otevřenou zmínku o Northstarově homosexualitě“.⁸⁷ Podobné zprávy o údajném přístupu k LGBT postavám ze strany Marvel Comics pod vedením Shootera, které trvalo od roku 1978 do roku 1987, se objevovaly i z řady různých zdrojů.⁸⁸

4.1 Zkoumané postavy

Autor práce vytvořil seznam homosexuálních mužských postav na základě informací ze serverů Marvel Fandom⁸⁹ pro postavy z Marvel Comics a DC Fandom⁹⁰ pro postavy z DC Comics. Od obou vydavatelů vybral autor práce pět postav, které podrobí obsahové analýze. Jejich výběr udělal podle počtu výskytů v komiksech mezi lety 1990 a 1999. Vybrané postavy jsou v tabulce (XY) vyznačeny zelenou barvou.

Je nutné vysvětlit, proč některé postavy autor práce vynechal. V případě Marvel Comics vynechal autor práce postavu Roberta Drakea, lépe známou jako Iceman, z důvodu rozsahu výzkumu, který by měl odpovídat standardům bakalářské práce. Julio Richter nebyl do výzkumu zakomponován proto, že nebyl původně zamýšlen jako homosexuál. Během 90. let si pouze vytvořil blízký asexuální vztah s postavou Shatterstara, se kterou ale neměl žádnou romantickou vazbu. Tato skutečnost byla později změněna a postavy Rictora a Shatterstara jsou v homosexuálním vztahu. Proti tomu se vyslovil prvotní tvůrce Shatterstara, Rob Liefeld, který je s tímto vývojem postavy nespokojen a chce to jednoho dne odčinit.⁹¹ Jeph Loeb a Fabian Nicieza měli údajně plány, jak udělat z postavy Rictora a Shatterstara po odchodu Liefelda pár, ale to se nikdy nestalo. Objevily se například i zvěsti o tom, že Nicieza opustil sérii proto, že mu nebylo dovoleno vedením společnosti takový příběh napsat. Ale i sám Nicieza potvrdil, že Shatterstar byl ve všech ohledech vychován jako asexuál.⁹² Takovému přístupu, kdy se postava

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Kistler, „LGBT Representation in Mainstream Comics: A History, Part 2.“

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Anon, Marvel database, Fandom, bez data, https://marvel.fandom.com/wiki/Marvel_Database (staženo: 1. ledna 2023).

⁹⁰ Anon, DC Database, Fandom, bez data, https://dc.fandom.com/wiki/DC_Comics_Database (staženo: 1. ledna 2023).

⁹¹ Laura Hudson, Rob Liefeld says Gay Shatterstar 'sucks,' plans to 'undo' his sexuality, ComicsAlliance, Townsquare Media, Inc., Naposledy upravené 7. července 2009, <https://comicsalliance.com/rob-liefeld-says-gay-shatterstar-sucks-calls-him-a-not-gay/> (staženo: 1. ledna 2023).

⁹² Brian Cronin, Comic book urban legends revealed #125, CBR, Naposledy upravené 19. října 2007, <https://www.cbr.com/comic-book-urban-legends-revealed-125/> (staženo 1. ledna 2023).

změní oproti tomu, jak byla původně konceptualizována, se říká *retcon* (změna existujícího fiktivního vyprávění zavedením nových informací v pozdějším díle)⁹³. Takovému postupu byla podrobena i postava Jean-Paul Duchampa, který byl původně zobrazen jako heterosexuál, který prostřídal vícero přítelkyň. Jeho sexualita byla ale změněna pod perem Charlieho Hustona v roce 2006. Postava Davida Castiglioneho, známého také jako Spectrala, není zahrnuta proto, že většina jeho výskytů je ještě z období, kdy jeho komiksy byly pod hlavičkou vydavatelství Malibu Comics. Toto vydavatelství bylo později odkoupeno společností Marvel Comics, ale Spectrala už ve svých komiksech příliš nevyužilo. Tato situace se liší od postavy Michaela Hardawaye, který také nejdřív vycházel pod hlavičkou společnosti Malibu Comics, ale většina jeho výskytů je pak v komiksech od společnosti Marvel, která i navázala na započaté dějové linky. Postava Denise Dunphyho není zahrnuta proto, že jeho *coming out* přišel až v roce 2016, zatímco do konce 90. let se u něj sexualita v komiksech neprojevila.

V případě DC Comics byly vyřazení z výzkumu podrobeny pouze dvě postavy. Tou první je Todd Rice, známý jako Obsidian. V komiksech je zobrazen jako postava, která trpí mentální chorobou, ze které je vyléčen až v komiksu z roku 2003. A až poté se srozumí se svou vlastní identitou a identifikuje se jako gay. William MacIntyre, neboli Triumph, byl z výzkumu vynechán z toho důvodu, že postava sice byla původně zamýšlena jako gay, ale nikdy tato skutečnost nebyla zakomponována do jeho příběhů.

Autor práce v rámci reprezentace nejprve postavy představil a kategorizoval. Následně sledoval, jak probíhal u jednotlivých postav jejich *coming out* a další zobrazení jejich *sexuality*. Následně sledoval i zobrazení tématu onemocnění *HIV/AIDS* v jednotlivých příbězích.

Marvel Comics			
Pořadí	Jméno	Vesmír ⁹⁴	Počet výskytů v komiksech mezi lety 1990 a 1999
1.	Robert Drake	Earth-616	313
2.	Julio Richter	Earth-616	91
3.	Jean-Paul Beaubier	Earth-616	89
4.	Jean-Paul Duchamp	Earth-616	59
5.	Hector	Earth-616	38

⁹³ Anon, *Retcon definition & meaning*, Merriam-Webster, Merriam-Webster, bez data, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/retcon> (staženo 1. ledna 2023).

⁹⁴ Rozuměno jako verze postavy. Jednotlivé postavy mohou mít několik verzí napříč multiversem.

6.	David Castiglione	Earth-93060	36
7.	Samuel Saxon	Earth-616	32
8.	Dennis Dunphy	Earth-616	22
9.	Michael Hardaway	Earth-93060	19
10.	Bat-Wing	Earth-691	18
11.	Percival Pinkerton	Earth-616	13
12.	Arnold Astrovik	Earth-616	11
13.	Aundray Phelps	Earth-616	8
14.	Arnold Roth	Earth-616	8
15.	Taku	Earth-616	7
16.	Horatio Walters	Earth-616	3
17.	Rhodney	Earth-691	3
18.	Roger Aubrey	Earth-616	3
19.	Cash	Earth-928	2
20.	Michael Sadler	Earth-616	2
21.	Gary Bennet	Earth-616	1
22.	Jefferson Wolfe	Earth-616	1
23.	Tyler Lang	Earth-616	1
24.	Jack Casey	Earth-616	1
25.	John Edgar Hoover	Earth-616	1
26.	Tom Hale	Earth-616	1

(**Tabulka 1.:** Vlastní tvorba, Dolejš Jakub, 20. prosince 2022, zdroj: Anon, Marvel database, Fandom, bez data, https://marvel.fandom.com/wiki/Marvel_Database (staženo: 1. ledna 2023))

DC Comics			
Pořadí	Jméno	Vesmír⁹⁵	Počet výskytů v komiksech mezi lety 1990 a 1999
1.	Lyle Norg	Post-Zero Hour	80
2.	Todd Rice	New Earth	52
3.	William MacIntyre	New Earth	45
4.	Hartley Rathaway	New Earth	43

⁹⁵ Rozuměno jako verze postavy. Jednotlivé postavy mohou mít několik verzí napříč multiversem.

5.	Hugh Dawkins	New Earth	41
6.	Corinthian	New Earth	32
7.	Mikaal Tomas	New Earth	32
8.	Herr Starr	Preacher	24
9.	Hero Cruz	New Earth	22
10.	Carlos Quinones	Dakotaverse	20
11.	Richard Stone	Dakotaverse	20
12.	Midnighter	Wildstorm Universe	11
13.	Mallah	New Earth	10
14.	Apollo	Wildstorm Universe	9
15.	Michael Smith	Enigma	9
16.	Collins	Enigma	9
17.	Mekt Ranzz	Pre-Zero Hour	7
18.	Leander	New Earth	6
19.	Titus Bird	Enigma	6
20.	Nicholas Hoffman	New Earth	4
21.	Alex Burgess	New Earth	4
22.	Bob Glover	Preacher	4
23.	Brain	New Earth	4
24.	Bueno Excelente	New Earth	3
25.	Gregorio de la Vega	New Earth	3
26.	Condo Arlik	Post-Zero Hour	3
27.	Moish	New Earth	2
28.	Kevin Mayer	New Earth	1
29.	Hooded Justice	Watchmen	1

(**Tabulka 2.:** Vlastní tvorba, Dolejš Jakub, 20. prosince 2022, zdroj: Anon, DC Database, Fandom, bez data, https://dc.fandom.com/wiki/DC_Comics_Database (staženo: 1. ledna 2023))

4.2 Homosexuální postavy v superhrdinských komiksech Marvel Comics v 90. letech

V této podkapitole se autor práce zaměřil na analýzu vybraných homosexuálních mužských postav v superhrdinských komiksech vydavatele Marvel Comics v letech 1990 až 1999.

4.2.1 Coming out

První měl svůj coming out v určitém podtextu zmíněný Samuel Saxon, známý jako Machinesmith. Ten se svou sexualitou vystoupil už v roce 1990 v čísle 368 ze série *Captain America*. Na konci tohoto čísla byl ve své laboratoři, kde sdílel svůj životní příběh s jedním ze svých experimentálních robotů a odhalil, že ve chvílce nucené intimnosti měli možnost se lépe poznat – tedy on díky svým schopnostem mohl vniknout dovnitř daného robota. Nyní má pocit, že se mu může víc otevřít a odhalit mu své strachy, sny a ambice.⁹⁶

Tento coming out může mít souvislost s konceptem queer performativity, který odkazuje na způsoby, jakými mohou jednotlivci svým chováním a sebeprezentací zpochybňovat či podvracet tradiční genderové a sexuální normy. Machinesmith se v tomto případě rozhodl svou sexualitu odhalit pomocí podtextu, místo aby ji explicitně vyjádřil – zpochybňuje tak tradiční chápání toho, co znamená coming out. Zpochybněním tradičního chápání genderu a sexuality je i skutečnost, že odhalí svou sexualitu robotovi. Snahu o muže, člověka, projeví v čísle 320 ze série *Iron Man*, kdy pracuje jako pomocník Tonyho Starka. Právě u něj udělá první krok, kdy mu navrhuje si zaexperimentovat. V tom jej Stark razantně odmítne s tím, že se to nikdy nestane a aby to vzdal. Smith odhalí, že i tak nadále vyčkává na jednoho citlivého androida – tím myslí Visiona.⁹⁷ Svým zájmem o androida, tedy Visiona, by jen pokračoval ve svém netradičním chování. Jeden z kreslířů postavy, Barry Smith, potvrdil, že byl záměr Machinesmitha vyobrazit jako gaye hned od začátku, tedy už hned při jeho debutu v roce 1968. Smith se snažil tuto skutečnost naznačit přes zženštilé ruce a gestikulaci Machinesmitha. Tyto projevy homosexuality měly být tak jemné a podtextové, že bez problému prošly přes Comics Code Authority, která – ještě v době, kdy měl Machinesmith svůj debut v komiksech – takové projevy jiné sexuální orientace přísně zakazovala. Barry Smith ale přičítá

⁹⁶ Mark Gruenwald, *Captain America Vol 1 #368* (Marvel Comics, březen 1990)

⁹⁷ Terry Kavanagh, *Iron Man Vol 1 #320* (Marvel Comics, září 1995), s. 17

tehdejší nedostatečné umělecké zkušenosti tomu, že se mu nepodařilo zobrazit Machinesmitha tak, jak zamýšlel.⁹⁸

Bat-Wing a Rhodney jsou ukázáni ve vztahu velmi krátce, jejich coming out v podstatě nikdy nepříjde. Dokud to příběh umožňuje, jsou neustále spolu. Odhalení, že je mezi nimi víc, než jen pouto spolupracovníků, je odhaleno v čísle 11 ze série *Guardians of the Galaxy*, kdy Rhodneyho před tím, než se mu podaří portálem uniknout, zabije Charlie-27. V tu chvíli může čtenář vidět Bat-Winga zařvat: „Ne! Rhodney! Ne mého Rhodneyho!“⁹⁹

Další náznak jeho sexuality přijde o jedenáct čísel později, když bojuje s hrdinkou Nikki a řekne jí během souboje, že mu nepříjde atraktivní.¹⁰⁰ Opět, stejně jako u Machinesmitha, také nevede svou sexualitu na pravou míru explicitně, ale skrze podtext, ze kterého ji může čtenář vytušit. Tato dynamika mezi Bat-Wingem a Rhodneyem může být brána jako marginalizace jejich identit, jelikož jejich sexualita není nikdy explicitně zmíněna, je pouze implikována. Nicméně skutečnost, že Bat-Wing vyjadřuje tuto formu smutku nad smrtí Rhodneyho, a že otevřeně prohlašuje, že Nikki nepovažuje za přitažlivou, může být vnímáno jako způsob, kterým podvrací tradiční očekávání vztahu a brání heteronormativitě. K postavě Bat-Winga však autor práce nedohledal žádné vyjádření některého z jeho autorů.

Explicitně pak už se svou sexualitou vystoupila nejznámější postava z těch, které byly od vydavatele Marvel vybrány k analýze v této práci, a tím byl Northstar. Došlo k tomu v roce 1992 v čísle 106 ze série *Alpha Flight*. V tomto čísle nalezne opuštěnou holčičku mezi smetím, u které se později projeví onemocnění HIV. Rozhodne se ji vzít pod svá křídla a starat se o ni, což přiláká velkou pozornost médií. Všimne si toho v televizi Major Mapleleaf, kterého to naštvě a rozhodne se holčičku najít a zabít. Než se mu podaří holčičku v nemocnici vůbec zaměřit, zastaví jej Northstar a vyletí s ním pryč mimo dosah objektu. Mapleleaf teprve během souboje odhalí, že mu vadí dvojitý standard, který se klade na osoby s HIV – že ta holčička je středem pozornosti, zatímco jeho syn, který byl gay a zemřel na HIV, nikoho nezajímal. Northstar mu odhalí, že i on sám je gay, načež jej Mapleleaf označí za sobce a hodí na něj část viny za smrt jeho syna, jelikož právě kvůli malé informovanosti o onemocnění HIV podle Mapleleafa politici dostatečně nereagovali na epidemii HIV. Northstar to odmítá, ale souhlasí,

⁹⁸ Britt Reid, Before The Black Panther...LionMan!, Hero Histories, Naposledy upravené 12. února 2018, <https://heroheroinehistory.blogspot.com/2018/02/> (staženo 1. ledna 2023).

⁹⁹ Jim Valentino, *Guardians of the Galaxy Vol 1 #11* (Marvel Comics, duben 1991), s. 15

¹⁰⁰ Jim Valentino, *Guardians of the Galaxy Vol 1 #22* (Marvel Comics, březen 1992), s. 22

že by se mělo začít víc mluvit o HIV a jeho obětech. Později v čísle veřejně vystoupí v médiích s oznámením, že je gay.¹⁰¹

Z hlediska queer performativity je toto vydání ze série *Alpha Flight* bráno jako stěžejní z hlediska identity Northstara – zde si ji totiž i sám sobě a celému světu potvrdí, čímž zpochybňuje společenské normy a očekávání, že bude heterosexuál. Pozoruhodné je, že k tomu došlo v roce 1992, tedy v době, kdy nebylo ještě zcela běžné, aby měly postavy svůj coming out. Podle jednoho z tehdejších pracovníků Marvel Comics, Christiana Coopera, který u společnosti v té době pracoval jako asistent editora, nebylo vedení firmy k tomuto dílu příliš nakloněno. Původně se snažilo číslo i kompletně stáhnout z výroby, ale to se jim nepovedlo. PR oddělení Marvelu tak zakázalo alespoň jejich tvůrcům o výtisku mluvit na veřejnosti nebo s tiskem.¹⁰² Podle Coopera se objevila i řada negativních reakcí na tento díl – například od některých prodejců komiksů či dokonce i od katolické církve. Jakákoliv jiná forma coming outu, která by byla progresivnější, podle Coopera ale nebyla možná – nedostalo by se to totiž přes vyšší vedení společnosti. Přiznání Northstara tak muselo být bez jakékoliv romantiky nebo sexuality. Společnost pak na odhalení sexuality Northstara reagovala tak, že ve vlastní limitované sérii *Northstar* měl zakázáno mluvit o tom, že je gay.¹⁰³ Nevraživost vůči takovému zobrazení Jean-Paula Beaubiera v komisech od vedení společnosti Marvel potvrzují i tvrzení tehdejších pracovníků v knize od Seana Howe, *Marvel Comics: The Untold Story*. Majitel firmy Ron Perelman prý v reakci na vydání čísla *Alpha Flight* zuřil. Vedení společnosti si do kanceláře předvolalo Roba Tokara, redaktora Marvelu, který čerstvě převzal sérii *Alpha Flight* v té době a musel podat vysvětlení. Všiml si, jak vždy při zmínce slova „gay“ vedení společnosti ucuklo, ale nakonec Tokar dospěl k tomu, že, podle něj, jej vedení chránilo ještě před vyššími místy, kterým se zobrazení Northstara nezamlouvalo. Nakonec dal Marvel Tokarovi i povolení dát rozhovor tisku, kdy mohl mluvit o Northstarovi a jeho sexualitě –

¹⁰¹ Scott Lobdell, *Alpha Flight Vol 1 #106* (Marvel Comics, březen 1992), s. 1-24

¹⁰² Ethan Alter, *Central Park birder Christian Cooper revisits his career as a pioneering LGBTQ writer at Marvel Comics*, yahoo entertainment, Naposledy upravené 5. června 2020, <https://www.yahoo.com/entertainment/christian-cooper-revisits-career-lgbtq-writer-marvel-comics-181133790.html> (staženo 1. ledna 2023).

¹⁰³ Ethan Alter, *Central Park birder Christian Cooper revisits his career as a pioneering LGBTQ writer at Marvel Comics*, yahoo entertainment, Naposledy upravené 5. června 2020, <https://www.yahoo.com/entertainment/christian-cooper-revisits-career-lgbtq-writer-marvel-comics-181133790.html> (staženo 1. ledna 2023).

médiu ale jeho citát ze 30minutového rozhovoru zkrátilo jen na čtyři slova: „Superhrdinové jsou obecně outsideri.“¹⁰⁴

V rámci komiksu bylo zobrazení sexuality Northstara jednou z forem zpochybnění tradičních společenských norem a očekávání, která se pojí s homosexualitou. Hlásí se k ní totiž otevřeně, a to navzdory možným následkům. Lze to vnímat jako formu odporu vůči těmto normám. To se dá tak říct pak i z hlediska samotných autorů, kteří si přáli jej vyobrazit jako homosexuála, a to už v sedmdesátých letech, ale situace tomu nebyla nakloněna. Tenkrát to však bylo hlavně kvůli Komiksovému kodexu. V 90. letech naráželi autoři na nevoli ze strany samotné společnosti. Marvel tak mimo jednu zmínku ze stejného roku, jako měl Northstar svůj coming out, jeho sexualitu kompletně vytlačil z příběhů, a to až do roku 1998.

Hector z uskupení Pantheon by se charakteristikou svého coming outu řadil někde mezi Machinesmitha/Bat-Winga a Northstara. Došlo k němu totiž uprostřed konverzace s jeho bratrem Ulysseem v čísle 417 ze série *Incredible Hulk*. Oba totiž mají namířeno na rozlučku se svobodou jejich společného kamaráda Ricka Jonese. Jak bylo naznačeno v předešlé podkapitole, jejich vztah je komplikovaný. A zde je hlavní vysvětlení, proč tomu tak je. Ulysses nejprve zpochybní, proč se takové akce chce Hector vůbec zúčastnit, jelikož na akci budou „nemravné ženy“ a „filmy určené pro rozlučku se svobodou“.¹⁰⁵ Hector se na něj oboří, že jej zjevně štve, že je homosexuál, o čemž se Ulysses rozhodně nehodlá bavit, což podtrhne tím, že odejde od této konverzace a řekne mu, že jestli na rozlučku jít chce, tak ať.

Přístup Ulyseea může odrážet způsob, jakým se v tehdejší době většinová společnost snažila potlačit nebo ignorovat projevy nenormativní sexuality. Hectorovo přihlášení k vlastní sexualitě a jeho ochota zpochybnit bratrovo nepohodlí může být vnímána jako forma odporu vůči těmto společenským normám. Skutečnost, že je jejich vztah komplikovaný a je mezi nimi znát jistá forma nevraživosti, naznačuje, že Hectorův coming out mohl mít vliv na jejich vzájemnou dynamiku. Autor čísla, Peter David, se k jeho sexualitě nevyjádřil v rozhovorech – jeho přístup k homosexualitě ale projevil v úvaze, kterou zveřejnil na svém webu z roku 1992. Přemítal nad tím, jaký by měl být další vývoj po coming outu Northstara. Práci autora výtisku Scotta Lobdella považuje za kvalitní a myslel si, že jeho vývoj mohl být „zatraceně zajímavý“,

¹⁰⁴ Anon, Alpha Flight #106, SuperMegaMonkey's Marvel Comics Chronology, bez data, https://www.supermegamonkey.net/chronocomic/entries/alpha_flight_106.shtml (staženo 1. ledna 2023).

¹⁰⁵ Peter David, *Incredible Hulk Vol 1 #417* (Marvel Comics, květen 1994), s. 17

pokud by se vydavatelství drželo „semínek, která Scott Lobdell zasel“.¹⁰⁶ K tomu však v retrospektivě nedošlo. Je zde ale znát, že silně podporoval myšlenku coming outu Northstara. Bart Bishop se pak zabýval ve svém článku skutečností, že se v pracích Petera Davida objevuje jeho sociální aktivismus, kdy se „David nebojí vdechnout Hulkovi svou vlastní osobnost a hlas.“¹⁰⁷

V červnu roku 1995 měl svůj coming out i Michael Hardaway, známý jako TurboCharge. Náznaky jeho sexuality se objevovaly už hned od jeho prvních výskytů v sérii *Prime*. Kompletní coming out ale přijde v čísle 24, kdy po kolapsu svého těla skončí nemocnici. Jeho otec mu říká o tom, jak si pro něj přeje normální život a viní cukrovku z toho, že Michaela ještě neviděl s žádnou slečnou. Michael se rozhodne se mu přiznat, že poslední dobou byl zmatený, ale že konečně došel k tomu, že je gay, tudíž sen jeho otce o Michaelovo heterosexuality se nikdy nenaplní. Jeho otec to odmítá přijmout a je z odhalení v šoku.¹⁰⁸

Stejně jako v předchozích případech, i zde mohou čtenáři vnímat aspekty queer performativity, kdy otec Michaela má od něj jistá očekávání v rámci společenských norem spojených s mužstvem a heterosexuality. Otcův předpoklad, že Michaelova cukrovka souvisí s nedostatkem ženské společnosti, naznačuje, že existují určitá očekávání týkající se chování a prezentace „normálního muže“. Michael svým coming outem tato očekávání boří a ukazuje jinou formu mužství a sexuality, která se vymyká společenským normám.

4.2.2 Další reprezentace sexuality

Northstarova sexuální orientace je pak během 90. let zmíněna pouze ve dvou výtiscích. To, jak už bylo uvedeno v předešlé podkapitole, je pravděpodobně následkem postoje vydavatelství Marvel Comics vůči zobrazování sexuality jedné z jejich předních postav. Obě instance zobrazení jeho homosexuality jsou velmi rychlé a odehrají se většinou na jedné stránce. Prvním tímto případem bylo číslo 114 z první série *Alpha Flight* z roku 1992, které vyšlo osm měsíců po zlomovém čísle, ve kterém měl svůj coming out. Má se zde sejit se svou sestrou, která se potýká s rozdvojenou osobností. Přijde za ní k doktoru, kde má zrovna jeho sestra

¹⁰⁶ Peter David, When you wish upon northstar, Peter Davidnet, Naposledy upravené 23. listopadu 2004, <https://www.peterdavid.net/2004/11/23/when-you-wish-upon-northstar/> (staženo 1. ledna 2023).

¹⁰⁷ Hannah Means Shannon, Social activism in Peter David's The incredible hulk, Bleeding Cool News And Rumors, Naposledy upravené 7. August 2014, <https://bleedingcool.com/comics/recent-updates/social-activism-in-peter-davids-the-incredible-hulk/> (staženo 1. ledna 2023).

¹⁰⁸ Gerard Jones a Len Strazewski, Prime Vol 1 #24 (Marvel Comics, červen 1995)

prohlídku. Pozve ji na oběd, ale ta ho odsekne a následně odejde. Northstar je z toho zmatený, tak jej doktor uvede do situace – jeho sestra v rámci své rozdvojené osobnosti má i dvojí přístup k Northstarovi. V podobě Aurory, což je přezdívka, kterou si dala společně s Northstarem, když byli dětmi, jej přijímá takovým, jaký je. Jako Jeanne-Marie, což je její rodné jméno, jej ale nebere a nechce se s ním stýkat. To ale Northstar nechce přijmout a řekne doktorovi, že nechce slyšet žádné „povýšené kecy“ a obviní jej z toho, že zavinil, že se s ním Aurora nechce vídat. Prikáže mu, aby se od ní držel dál.¹⁰⁹ V druhém případě je zmínka o jeho sexualitě až v březnu roku 1998 ve řadě série *Alpha Flight* v čísle 8. V tomto výtisku jej po pádu z oblohy chytí do sítě rybáři. Poté, co přijde k vědomí, se s ním jeden z rybářů chce začít bavit a zeptá se ho, jestli je to „ten teplej“. Northstar se ohradí, že je prostě jen gay. Že je to ten se světelnými schopnostmi. Pokračuje tím, že hrdinové jsou podle něj definováni svými činy, ne svou sexualitou. Rybář ho uklidňuje a říká, že on sám má syna, který se stal gayem, a má ho stále „skoro“ stejně rád. Northstar na to reaguje tak, že člověk si nezvolí stát se gayem. „Není to volba. Proč by si lidé zvolili stát se něčím, čeho se společnost bojí.“¹¹⁰

Z hlediska queer performivity lze tvrdit, že následná odmlka o Northstarovo sexualitě odráží způsoby, jakými byla LGBT komunita v médiích často potlačována nebo vymazávána. Skutečnost, že jeho sexualita je zmíněna dvakrát a v jednom případě je zobrazena jako zdroj konfliktu a napětí v rodině, by mohla být považována za způsob zobrazování osob z LGBT komunity.

Michael po svém coming outu čelil nátlaku od svého otce, aby dal holkám ještě šanci. Podle slov svého otce totiž ještě nenašel žádnou vhodnou slečnu pro něj. Pokusí se jej přesvědčit prostřednictvím jeho idola, Primea. Tomu se Michael zdráhá odhalit svou sexualitu – považuje to za složitější než to říct svému otci.¹¹¹ Jedna z novějších postav, Phade, odhalí, že je Michael gay tak, že si všimne, že se jí neustále vyptává na její intimní vztah s Primem. Michael jí odhalí, že do Primea byl zamilovaný, mezitím se ale velmi změnil v někoho, koho Michael už nepoznává a už mu nemůže věřit.¹¹² Primeovi odhalí svou sexualitu v devátém čísle druhé řady série *Prime*. Jelikož je Prime uvnitř jen 13letý kluk, neví, jak reagovat a zpanikaří. Michael se jej pokusí uklidnit, ale Prime uškube od doteku. Michaela se to dotkne a bere to tak, že se jej

¹⁰⁹ Simon Furman, *Alpha Flight Vol 1 #114* (Marvel Comics, listopad 1992), s. 12

¹¹⁰ Steve Seagle, *Alpha Flight Vol 2 #8* (Marvel Comics, březen 1998), s. 11

¹¹¹ Gerard Jones a Len Strazewski, *Prime Vol 1 #25* (Marvel Comics, červenec 1995), s. 22

¹¹² Gerard Jones a Len Strazewski a Ian Edginton, *Prime Vol 2 #2*, (Marvel Comics, listopad 1995), s.

teď Prime štítí a uteče.¹¹³ Je tu nastavené zrcadlo tím, že sám Prime, respektive Kevin, neví, jak udělat svůj coming out Michaelovi – neodhalil mu totiž, že je jen 13letý kluk.¹¹⁴

V tomto kontextu je Michael vykreslen jako postava, která má problém odhalit svou sexualitu ostatním, hlavně svým blízkým, jako je jeho otec a jeho idol Prime. Je zobrazen jako člověk, který čelí tlaku, aby se přizpůsobil společenským očekáváním a usiloval o vztahy se ženami. Jeho coming out je tak zobrazen jako významná událost, minimálně z Michaelovi perspektivy, jelikož ovlivní jeho sebepojetí a také jeho vztah s Primem. Tomuto coming outu je nastaveno zrcadlo přes strach z vlastní identity ze strany Primea, který je ve skutečnosti jen 13letý kluk jménem Kevin. Nedokáže Michaelovi přiznat svou opravdovou identitu, což jen dodává další vrstvu komplexnosti jejich vztahu.

Náznaky sexuality u Hectora jsou zmíněny pak už jen v kontextu HIV, což je vysvětleno v další podkapitole. Bat-Wing se svou sexualitou dále neprojevuje podobně, jako se tak neprojevuje Machinesmith.

4.2.3 HIV/AIDS

Onemocnění HIV se mělo v případě Northstara objevit už před rokem 1990, a to během 80. let. Psaní série *Alpha Flight* převzal roku 1985 Bill Mantlo, který ji zdědil po Johnu Byrneovi. Prostřednictvím Northstara se chtěl zabývat významným společenským tématem – onemocnění AIDS. V tomto období byla, jak už bylo zmíněno v historickém kontextu na svém pomyslném vrcholu. Bylo okolo ní velké stigma, a to hlavně v komunitě LGBT – často se nemoci HIV i říkalo „rakovina gayů“. Mantlo plánoval, že se Northstar nakazí AIDS po boji se superpadouchem Pestilence a na tuto nemoc také později zemře. Mantlo tím chtěl čtenáře o nemoci více poučit a ukázat jim její dopady na lidi z hlediska vlivu na lidské tělo a emoce. Tyto plány ale byly zablokovány a Northstarova minulost byla přepsána tak, že přestal být člověkem. Místo toho, aby se nakazil AIDS, bylo odhaleno, že Northstar a jeho sestra Aurora jsou ve skutečnosti elfové z říše fantazie a jsou pouze alergičtí na Zemi. Tento přístup společnosti Marvel Comics odrážel stigmatizaci a bigotnost obklopující AIDS v té době. Teprve v 90. letech se autorům komiksů podařilo téma protlačit do různých výtisků a upozornit tak na tuto problematiku.¹¹⁵

¹¹³ Jones, Prime Vol 2 #2, s. 14

¹¹⁴ Ibid., s. 22

¹¹⁵ Dyllan Wegner, Do you believe in fairies: Northstar and the early erasure of AIDS in Marvel, The Gutter Review, Naposledy upravené 3. listopadu 2022, <https://www.thegutterreview.com/do-you-believe-in-fairies-northstar-and-the-erasure-of-aids-in-the-marvel-universe/> (staženo 1. ledna 2023).

Dozvuky elfího onemocnění Northstara jsou ještě v čísle 81 ze série *Alpha Flight*, který vyšel v únoru roku 1990. V tomto čísle už se pouze jen léčí mimo Zemi na Alfheimu v Asgardu.¹¹⁶ Téma HIV se pak u Northstara objevilo v čísle 106 série *Alpha Flight*, kdy měl i svůj coming out. Téma HIV se řeší z hlediska malé holčičky, kterou Northstar našel opuštěnou mezi smetím. Příběh tohoto čísla *Alpha Flight* už byl popsán v předchozím bodě coming outu. A stejně, jako bylo v případě coming outu, i k tématu HIV se vyjadřoval Christian Cooper, tehdejší asistent editora Marvel Comics pro toto vydání, v rozhovoru pro *Yahoo! Entertainment*. Podle Coopera byla myšlenka dát Northstarovi AIDS během 80. let příšerná, respektive se mu nelíbilo zpracování této dějové linky. V případě čísla 106 ze série *Alpha Flight* si Cooper myslí, že zasazení onemocnění HIV do děje reflektovalo tehdejší dění ve společnosti. Spousta gayů podle tehdejšího asistenta editora právě kvůli onemocnění AIDS udělala svůj coming out.¹¹⁷ Je to však poslední explicitní zmínka o HIV v kontextu s postavou Northstara po zbytek 90. let. Stejně jako u jeho homosexuality, i zde pravděpodobně hrála roli interní reakce na coming out Northstara, se kterým nebylo vedení příliš spokojeno, což dokazují i svědectví v *Marvel Comics: The Untold Story* od Seana Howea, které byly zmíněny už v případě coming outu.¹¹⁸¹¹⁹

Téma HIV pak řeší postava TurboCharge v desátém čísle druhé série *Prime* z roku 1996. Po odmítnutí jej chce hlavní postava *Prime* hledat. Narazí hned na billboard s obličejem Turbocharge – propaguje závod, pomocí kterého vybírá peníze pro charitu na výzkum HIV. Závod se koná v New Yorku, tak za Turbochargem *Prime* letí až do tzv. Big Apple¹²⁰. Chce se mu omluvit za to, jak vzal jeho coming out, ale nedostane ze sebe to, co mu sám chce říct – tedy že je jen 13letý kluk. Michael mu řekne, že teď stejně nemá kvůli závodu čas, ale že je ochoten to s ním řešit v případě, že se *Prime* závodu zúčastní. To pro závod znamená velkou publicitu, protože *Prime* je velmi slavný. Do závodu se mezitím přidávají další postavy. Zip Zap, který chce svou účastí poukázat na problematiku nemoci HIV ve spojitosti s Afro-Američany,

¹¹⁶ James Hudnall, *Alpha Flight Vol 1 #81* (Marvel Comics, únor 1990), s. 11

¹¹⁷ Ethan Alter, *Central Park birder Christian Cooper revisits his career as a pioneering LGBTQ writer at Marvel Comics*, yahoo entertainment, Naposledy upravené 5. června 2020, <https://www.yahoo.com/entertainment/christian-cooper-revisits-career-lgbtq-writer-marvel-comics-181133790.html> (staženo 1. ledna 2023).

¹¹⁸ Anon, *Alpha Flight #106*, SuperMegaMonkey's Marvel Comics Chronology, bez data, https://www.supermegamonkey.net/chronocomic/entries/alpha_flight_106.shtml (staženo 1. ledna 2023).

¹¹⁹ Three Crows, *Marvel presents Northstar vs the straight gaze* by O F Cieri: Three Crows Magazine - Science Fiction and Fantasy Magazine, Three Crows Magazine – Science Fiction and Fantasy Magazine, Naposledy upravené 27. May 2022, <https://threecrowsmagazine.com/marvel-presents-northstar-vs-the-straight-gaze-by-o-f-cieri/> (staženo 1. ledna 2023).

¹²⁰ New York

a Rush, který se chce zviditelnit. Všichni nakonec skončí v závodě na stejném místě.¹²¹ HIV je v tomto kontextu prezentováno jako významný problém veřejného zdraví, který se řeší prostřednictvím charitativních aktivit, v tomto případě závod. Postava Turbocharge, který je gay, se sama podílí na propagaci tohoto závodu. Postava Zip Zapa může být snahou o odraz nepřiměřeného dopadu HIV na některé marginalizované komunity. Účast takové postavy může být vnímána jako příklad solidarity a podpory v rámci těchto komunit. Navíc podpora závodu ze strany Primea může být vnímána jako způsob, jak zpochybnit stigma a odmítnout strach z nemoci, které HIV a komunitu LGBT osob v minulosti obklopovaly. Tím, že se Prime aktivně zapojuje do boje proti HIV potenciálně pomáhá potlačit myšlenku, že je HIV něco, čeho je třeba se obávat. Jeho účast se tak dá považovat za způsob, jak podpořit porozumění a přijetí lidí žijících s HIV a LGBT komunitu v širším smyslu.¹²²

Téma HIV se objevilo i v komiksech, ve kterých figuroval Hector. V kontextu příběhů je jeho spojitost s touto problematikou minimální, proto je nutné si uvést potřebné souvislosti, aby pak jeho zapojení do příběhu dávalo smysl. Téma HIV se objevilo v sérii *The Incredible Hulk* v čísle 388, není, jak už bylo zmíněno, však ve spojitosti Hectorem. Objeví se v případě několika vedlejších postav. Jedna z nich je významnější, tou je Jim Wilson, další byla tzv. one-off (tedy že se objeví pouze jednou)¹²³ postava Tylera Langa, syna mocného mafiána pana Langa. Ten si najme postavu jménem Speedfreak na vraždu člověka, kterého podezívá z nakažení jeho syna nemocí HIV.¹²⁴ Tou je shodou okolností přítel jeho syna, Jefferson Wolf.¹²⁵ Mezitím další postavy v příběhu, Jim Wilson a Rick Jones společně jedou autem, kdy během jízdy Jim odhalí, že má HIV. Jim si z toho nic nedělá a chce svůj život žít naplno dál. Speedfreak se opravdu pokusí Jeffersona zabít na jednom koncertě, ale zastaví jej Jim, kterého pořeže. Rick se jej nechce kvůli HIV dotknout. Hulk se ale nakazit nemůže, tak Jima odnese do nemocnice. Tyler však během celé potyčky zemře (s. 31). V příběhu je kolem nemoci HIV stigma. Onemocnění je zde zobrazeno jako obávané a potenciálně smrtelné – strach z nemoci je vidět ve dvou případech. Prvním je pan Lang, který v reakci na onemocnění svého syna touží po smrti osoby, o které se domnívá, že jeho syna nakazila. Druhým příkladem je Rick Jones, který, leč je kamarádem Jima Wilsona, se jej zdráhá dotknout z obavy nákazy virem HIV –

¹²¹ Gerard Jones, Prime Vol 2 #10 (Marvel Comics, červenec 1996), s. 1-19

¹²² Maria Pramaggiore, Queer theory, MURAL - Maynooth University Research Archive Library, Naposlady upravené 6. srpna 2019, https://mural.maynoothuniversity.ie/12982/1/MP_queer.pdf (staženo 1. ledna 2023).

¹²³ Anon, Definition of 'one-off', Collins Online Dictionary | Definitions, Thesaurus and Translations, bez data, <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/one-off> (staženo 1. ledna 2023).

¹²⁴ Peter David, The Incredible Hulk Vol 1 #388 (Marvel Comics, prosinec 1991), s. 12

¹²⁵ David, The Incredible Hulk Vol 1 #388, s. 15

například z hlediska historického kontextu je tento přístup pozadu. Příběh totiž vyšel čtyři roky poté, co princezna Diana navštívila v nemocnici Middlesex první specializované oddělení pro HIV/AIDS ve Velké Británii. Při návštěvě nešetřila podáním rukou nebo objetím.¹²⁶ Pokud se ale vezme v potaz přístup Marvel Comics vůči Tento příběh se dá považovat za odvážný ze strany autorů komiksu, a to hlavně v případě, kdy člověk vezme v potaz postoj vedení Marvel Comics vůči zobrazení Northstara jako gaye, jak už bylo zmíněno v části o coming outu. Z hlediska queer performativity je onemocnění HIV zobrazeno jako velmi nebezpečné. Nemoc je zde zobrazena v obklopení strachu a stigmatu, jako například v případě pana Langa, který chce nechat zabít přítele svého syna, nebo v případě Ricka Jonese, který se nechce dotknout Jima poté, co je pořezaný. Toto vydání také odráží tehdejší společenské vnímání HIV ve společnosti a také postoj vedení Marvel Comics, který byl již zmíněn v kontextu coming outu Northstara.

Téma HIV se vrátí v díle číslo 420 ze série *Incredible Hulk* z roku 1994, kde je téma HIV středobodem celého příběhu. Jim Wilson se ocitne mezi protestujícími u školy Theodora Roosevelta v Los Angeles. Ti chtějí bránit práva dítěte, které má HIV – jsou tam ale i lidé, kteří si přejí jeho odstranění, jelikož se obávají šíření nemoci. Vzniknou fyzické střety, které vedou ke zranění Jima. Kvůli nim skončí Jim na nemocničním lůžku, kam jej odnesl Hulk. V druhé vlně příběhu řeší Betty Bannerová případ člověka jménem Chet, který chce spáchat sebevraždu kvůli tomu, že má HIV. Betty se mu v tom snaží v průběhu celého příběhu zabránit, ale celou dobu s ním může komunikovat pouze po telefonu. Mezitím doktorka udělá diagnózu Jima a odhalí Hulkovi, že nemoc je v příliš pokročilém stádiu a nemůže mu dát ani nový experimentální lék, jelikož to jde proti její etice, a to i přes Hulkovo naléhání. Podobně Hulka odmítne i Jima s jeho požadavkem mu dát trochu své krve, jelikož se Hulk obává. Že by to jeho tělo nemuselo snést tak, jak to zvládla jeho sestřenice, ze které se stal She-Hulk. Hulk pak v jednu chvíli zalže, že dal Jimovi tedy nakonec svou krev. Mezitím sleduje zpravodajské pokrytí celého případu Hector se svým bratrem Ulysseem. Hector je celou situací dotčen, jelikož se týká homosexuálů. Ulysses mu řekne, že si mohou stěžovat leda sami na sebe. Podle Ulyseea by se tak nestalo, kdyby nebyli tak promiskuitní. Hector ho za tuto poznámku uhodí. Ulysses řekne, že dřívější doba byla lepší v tom, že gay znamenalo být šťastný. Mezitím v nemocnici Jim přizná, že ví, že nedostal krev od Hulka. Po chvíli zemře. Je dokončena i poslední příběhová linka, kdy se Betty stále snaží zachránit Cheta, ale ten skončuje svůj život

¹²⁶ Caroline Praderio, This one photo shows exactly what made princess diana a Royal Icon, Insider, Insider, Naposledy upravené 28. srpna 2018, <https://www.insider.com/photo-princess-diana-shaking-hand-aids-patient-1987-2017-8> (staženo 1. ledna 2023).

tím, že se nechá srazit vlakem.¹²⁷ Téma HIV je v tomto příběhu stěžejní součástí všech dějových linek a několik postav je nemocní postiženo. Je zde zobrazeno například to, s jakými problémy se mohli potýkat osoby s HIV v 90. letech, když potřebovali léčbu. V důsledku společenského tlaku, stigmatu a strachu vede onemocnění HIV v tomto vydání i k sebevraždě jedné postavy. Objevuje se zde i urážka směrem na LGBT komunitu za jejich promiskuitu ve spojitosti s Hectorem.

U postav Samuela Saxona, tedy Machinesmitha, a Bat-Winga se téma HIV v komiksech během 90. let neřešilo.

4.3 Homosexuální postavy v superhrdinských komiksech DC Comics v 90. letech

V této podkapitole se autor práce, stejně jako v té předchozí, zaměří na vybrané homosexuální mužské postavy v superhrdinských komiksech, ale tentokrát u vydavatele DC Comics v letech 1990 až 1999.

4.3.1 Coming out

Postava Corinthiana, leč se objevuje ve velmi progresivní sérii *Sandman* od spisovatele Neila Gaimana, nikdy nemá oficiální coming out. Je pouze několikrát naznačen. Náznak homosexuality se objeví hned v prvním čísle, ve kterém se objeví v 90. letech. Při procházce Atlantou narazí na jednu uličku, kde jej osloví dva muži. Ti jej lákají na švédskou trojku, na což Corinthian přistoupí. Pak ale na něj zaútočí, což Corinthian obrátí proti nim a brutálně je zavraždí.¹²⁸ O Corinthianovi hovořil Neil Gaiman, jeho tvůrce v *Sandman Companion* (z roku 1999). Označil jej za „romantického ducha“ sériových vražd.¹²⁹ I zde potvrdí, že je postava homosexuál, což je implikováno právě přes to, že jí pouze oči chlapců. Je to jeho forma uspokojení, jelikož podle Gaimana nemá konvenční sex. Z hlediska queer performativity se jedná o homosexuála, který se v rámci naplnění svých tužeb dopouští netradičních forem sexuálního projevu, jako je vražda a pojídání očí, čímž se naprosto vymyká společenským normám sexuality. Je třeba poznamenat, že toto zobrazení sexuálního chování a homosexuality je problematické a znepokojivé a nemusí odrážet rozmanitost a komplexnost komunity LGBT. Jeho sexualita je opět pouze naznačována a není explicitně potvrzena.

¹²⁷ Peter David, *Incredible Hulk Vol 1 #420* (Marvel Comics, srpen 1994), s. 1-24

¹²⁸ Neil Gaiman, *Sandman Vol 2 #14* (DC Comics, březen 1990), s. 13

¹²⁹ Gaiman, *Sandman Vol 2 #14*, s. 57

Svůj coming out má před Flashem. Je velmi letmo v konverzaci, kdy Wally podezřívá Jokera z toho, že je gay. Myslí si, že gayové se dají vždy poznat, že existují různé signály.¹³⁰ Podle Pipera ale neměl žádné dostatečně lidské emoce na to, aby byl gay. Žádný superpadouch podle něj gay není. Kromě něj teda. Piper se ujišťuje, zda to o něm Wally vůbec věděl a ten zalže a řekne, že ano. Vymluví se ale hned na nějaký mítink a uteče. Po cestě si nadává, jak si toho nemohl všimnout.¹³¹ Wally je přitom opět zrcadlo Piperovi – sám je velký heterosexuál. Obdivuje nahé slečny na pláži.¹³² V příběhu se objeví padouch, se kterým má Flash problémy, ale Piper mu s ním efektivně pomůže, stejně tak jako Superman. Superman je z pomocníka nadchnut a Flash mu jej představí jako svého kamaráda a řekne, že má „talent na vybírání přátel.“¹³³ Z hlediska queer performativity je tento coming out ukázkou toho, jak si jedinci z LGBT komunity formují svou identitu v heterosexuální společnosti. Zobrazení Pipera jako efektivního parťáka v tomto případě naznačuje pozitivní reprezentaci homosexuality v příběhu.

Leč se spisovatel William Messner-Loebs zasloužil o radikální proměnu postavy Pipera, a to třeba tak, že jej přetvořil ze záporáka na poskoka Wallyho Westa, projevil u něj aktivistické sklony, a hlavně napsal jeho coming out. Své působení reflektoval následovně ve zprávě čtenářům v čísle 61 ze série *Flash*. „Lidé se mě ptají, jak jsem mohl psát články o bezdomovcích, ekonomické demokracii nebo o tom, že Piper vychází. Pokud nemáte redaktora, který je ochoten snášet hádky a snášet ústrky od občasných pisatelů dopisů, ničeho nedosáhnete. Barbara (Keselová) a Brian (Augustyn) takovými redaktory jsou. Ti nejlepší.“¹³⁴ Je zjevné, že měl ve svém psaní série podporu i zevnitř vydavatelství. Po jeho odchodu ale přišla odmlka v zobrazování Pipera jako homosexuála. Scénárista Mark Waid z něj udělal spíš postavu v pozadí, co občas Wally Westovi zařídila nějakou novou technologickou vychytávku. Z hlediska queer performativity se zobrazení procesu coming outu dá považovat za příklad toho, jak se lidé z komunity LGBT se orientují ve své identitě v převážně heterosexuální společnosti. Postoj Messnera-Loebse vůči coming outu je zde vnímán jako velmi progresivní, a to třeba díky náklonnosti k sociálnímu aktivismu.

Ke coming outu, respektive otevřenému coming outu, Lylea Norga v průběhu 90. let nikdy nedojde. Jsou zde však náznaky toho, že homosexuálem je. Například v *Legionnaires #59*¹³⁵ je v lodi s prezidentem a v ruce drží lísteček. Na něm je napsaný vzkaz od jistého „C“,

¹³⁰ William Messner-Loebs, *The Flash Vol 2 #53* (DC Comics, srpen 1991), s. 3

¹³¹ Messner-Loebs, *The Flash Vol 2 #53*, s. 5

¹³² *Ibid.*, s. 11

¹³³ *Ibid.*, s. 22

¹³⁴ William Messner-Loebs, *The Flash Vol 2 #61* (DC Comics, duben 1992)

¹³⁵ Roger Stern a Tom McCraw, *Legionnaires Vol 1 #59* (DC Comics, duben 1998), s. 2

a to „Nemohu se dočkat, až tě uvidím!“ Při jeho přečtení si posteskuje, že „by bylo dobré si trochu odpočinout.“¹³⁶

Později v roce 2002 bylo v encyklopedii o DC komiksových postavách potvrzeno, že jeho partnerem byl Condo Arlik. S Condem se v 90. letech poprvé setká v *Legionnaires #65*. Mají spolu ale jen rozhovor, kde mu Lyle vysvětluje dění na planetě. Jen v jednu chvíli je ukázáno, že Condo k Lyleovi pravděpodobně chová větší formu respektu, když oba řeknou stejnou větu naráz – řekne si pro sebe „Velké myslí přemýšlí stejně.“¹³⁷

V tomto případě je zde k vidění společný moment porozumění a spojení mezi 2 homosexuálními postavami, což naznačuje pozitivní reprezentaci LGBT vztahů, ale je nutné podotknout, že Lyleova sexualita nebyla explicitně potvrzena.

Postava Starmana má svůj coming out až v čísle 45 ze série *Starman*. Nachází se doma se svým přítelem Tonym, kde mluví o tom, jak se cítí mnohem lépe poté, co přišel ke svým smyslům. Starman byl totiž začátkem série věznem v jednom cirkusu, odkud jej vysvobodili člověk jménem Jack. Starman nebyl schopen mluvit anglicky a neustále chodil meditovat na louku. Tam jej však jednou přepadli a unesli. Jeho únoscem je syn mafiána Louie Soula. Ten jej mučí a mlátí jej do chvíle, kdy je Starman už kompletně bezvládný. V jednu chvíli mu ale zasvítí amulet, který nosí kolem krku a vybuchne. To je moment, ve který se restartovala jeho osobnost.¹³⁸ Později začne totiž mluvit plynule anglicky, ale nepamatuje si nic o své minulosti – ani svůj rodný jazyk. S Tonym pak řeší už jen to, že je rád, že jej našel. Řekne mu, že šlo o něco, čemu pozemští umělci říkají „láska na první pohled.“¹³⁹ Na toto reflektoval spisovatel James Robinson v rozhovoru pro *Huffpost*. Myslí si, že se mu podařilo kvalitně zobrazit ve svých komiksech řadu menšin, a to rasových, náboženských nebo sexuálních. Tu poslední zmiňuje právě kvůli tomu, že si myslí, že se zasloužil o první homosexuální polibek v komiksu, což se odehrálo právě v tomto čísle série *Starman* mezi Tonym a Starmanem.¹⁴⁰ Coming out Starmana je z pohledu queer performativity velmi pozitivní, protože naznačuje lásku mezi postavami z komunity LGBT. Scénáristovy úvahy o zobrazování menšin v sérii, včetně

¹³⁶ Stern, *Legionnaires Vol 1 #59*, s. 2

¹³⁷ Roger Stern a Tom McCraw, *Legionnaires Vol 1 #65* (DC Comics, říjen 1998), s. 6

¹³⁸ James Robinson, *Starman Vol 2 #13* (DC Comics, listopad 1995), s. 15

¹³⁹ James Robinson a David S. Goyer, *Starman Vol 2 #45* (DC Comics srpen 1998), s. 11

¹⁴⁰ Flash Steinbeiser, *Writer James Robinson shines a light on DC Entertainment's latest gay superhero, Earth-Two's green lantern*, HuffPost, HuffPost, Naposledy upravené 2. února 2016, https://www.huffpost.com/entry/green-lantern-gay_b_1556555 (staženo 1. ledna 2023).

sexuálních, a zmínka o prvním homosexuálním polibku v historii komiksů naznačuje progresivní a inkluzivní postoj k reprezentaci LGBT postav.

4.3.2. Další zobrazení sexuality

V případě Corinthiana je jeho sexualita znázorněna pouze malými detaily. Někdy je zmíněno, že loví pouze malé chlapce.¹⁴¹ Někdy zase vzpomíná na svou předchozí verzi: „Protože pokud si vzpomínám, on... já... považoval pohádky za ještě větší plýtvání místem než ženy.“¹⁴² Knihovník Lucien mu tuto myšlenku potvrdí. Zájem o chlapce projeví i v případě, kdy na něj útočí postava jménem Echo, která v minulosti prošla proměnou pohlaví z chlapce na dívku. Když najde Corinthiana, kterého plánuje zabít, tak jí sdělí, že ji preferoval jako kluka.¹⁴³ Sexualita Corinthiana je v tomto ohledu znázorněna i nadále prostřednictvím záliby v mladých chlapcích. Toto chování se jeví jako až skoro predátorské a jeho objektivizace postavy Echo, která prošla genderovou proměnou, je problematická a opět nemusí nutně odrážet rozmanitost a komplexnost komunity LGBT. Jeho sexualita je zobrazena v negativním světle, což může přispívat ke škodlivým stereotypům vůči homosexuálům.

U Hughy Dawkinse se jeho sexualita naznačí mimo jeho coming out jen jednou, a to v čísle 54 ze série *Justice League International*. Do ložnice mu vlezl Tase Kimi ve spodním prádle, ale omylem. Chtěla k někomu jinému a zjištění ji zděsí, přičemž Hugh je zmaten, co se děje. Zpovzdálí to celé sleduje jejich kolega Rex a řekne si „Tady je něco rozhodně špatně.“¹⁴⁴

Po svém coming outu to vypadalo, že se na nějakou dobu stáhl, jelikož se příběhů ani moc neúčastnil a působil spíš jen jako postava, co hlavnímu týmu v čele s Wally Westem poskytuje technologické vychytávky. To, jak už bylo zmíněno, pravděpodobně bylo výsledkem změny scénáristů. Najednou se ale objevil v jednom čísle v kavárně se svým přítelem Jamesem, kdy mluví s Lindou o vztahu s Wallym.¹⁴⁵ V čísle 120 ze série *Flash* řeší riziko kandidatury jednoho člověka na prezidenta, protože by mohl omezit práva LGBT komunity. Wally ani Linda jej neberou vážně, tak Piper vezme situaci do svých rukou.¹⁴⁶ Piper Wallyho a Lindu varuje před tím kandidátem, ale oni jej neberou vážně. Má tak na ně narážky, že mu nedůvěřují. Vezme tak situaci do svých rukou a při proslovu kandidáta na něj začne střílet ze střechy, ale

¹⁴¹ Neil Gaiman, *Sandman* Vol 2 #14 (DC Comics, březen 1990), s. 10

¹⁴² Al Davison, *The Dreaming* Vol 1 #21 (DC Comics, únor 1998)

¹⁴³ Caitlin R. Kiernan, *The Dreaming* Vol 1 #37 (DC Comics, červen 1999)

¹⁴⁴ Gerard Jones and Will Jacobs, *Justice League International* Vol 2 #54 (DC Comics, září 1993)

¹⁴⁵ Mark Waid, *The Flash* Vol 2 #106 (DC Comics, říjen 1995)

¹⁴⁶ Brian Augustyn and Mark Waid, *The Flash* Vol 2 #120 (DC Comics, prosinec 1996)

Wally jej zastaví dřív, než se stane něco drastického. Wally je na něj našťvaný.¹⁴⁷ Pipera zatknou a pošlou jej do vězení, což je podle Pipera lepší než být v jakémkoliv „gulagu“, které má ten kandidát připravené pro jeho druh, tedy homosexuály.¹⁴⁸ Vysvobodí jej O’Neill, který chce na Cartwrighta spáchat atentát (je to jeho kandidát na viceprezidenta). Promění se však pomocí technologie do podoby Pipera a chce, aby za atentát nesl vinu Piper.¹⁴⁹ Nepovede se mu to, a i s dopomocí Pipera jej zastaví.¹⁵⁰ Zobrazení Pipera s jeho přítelem je z hlediska queer performativity vnímáno jako pozitivní reprezentace identity. Každopádně příběh s kandidátem na prezidenta, který má homofobní postoje, kdy Piper projeví svůj nesouhlas a jde s tím něco dělat, může být z hlediska queer performativity vnímáno jako aktivní boj o vlastní identitu.

Náznak homosexuality Starmana se objevil dříve, než přišel jeho coming out. Ve flashbacku v čísle 28 ze série *Starman* se ocitne v tanečním boji s jedním mužem svého druhu. Souboj podle něj vyzařuje sexuální energii.¹⁵¹ Postupně se vysvlékají, až má na sobě Starman pouze oblečení od pasu dolů. Svého soupeře nakonec zabije. Následně se mu při cestování vesmírem jednoho dne zdá o jeho mrtvé přítelkyni, na což se ho zeptá jeho spolucestovatel. Starman mu řekne, že není možné jej kategorizovat pozemskými standardy sexuální orientace.¹⁵² Později je zobrazen, jak se na cestě domů těší za svým přítelem.¹⁵³

U Lylea Norga jeho sexualita, mimo už zmíněný coming out, znázorněna více není.

4.3.3 HIV/AIDS

Jedinou zkoumanou postavou, která se ve svých příbězích setká s tematikou HIV či AIDS, je Pied Piper. První zmínka o problematice HIV je v čísle 58 ze série *Flash*. Piper zde vypomáhá skupině lidí bez domova, nazývá je „The Forgotten“. Jsou v té skupině podle Pipera proto, že jsou „příliš mladí nebo staří“, „mají HIV a nikdo jim nedá práci“, „jsou to meta-lidé“ a řada dalších důvodů, proč se ocitli na kraji společnosti.¹⁵⁴ Krade pro ně jídlo, za což jsou podle něj i pracovníci takových míst, jako jsou restaurace, rádi, protože to jídlo pak nemusí vyhodit a přijde k užítku.¹⁵⁵ Dokonce i zmiňuje, jak požádal Wallyho o 100 dolarů na boty pro

¹⁴⁷ Brian Augustyn and Mark Waid, *The Flash Vol 2 #121* (DC Comics, leden 1997)

¹⁴⁸ Waid, *The Flash Vol 2 #121*

¹⁴⁹ *Ibid.*

¹⁵⁰ Brian Augustyn and Mark Waid, *The Flash Vol 2 #121* (DC Comics, leden 1997), s. 22

¹⁵¹ James Robinson, *Starman Vol 2 #28* (DC Comics, březen 1997), s. 14

¹⁵² Robinson, *Starman Vol 2 #28*, s. 17

¹⁵³ James Robinson and David S. Goyer, *Starman Vol 2 #56* (DC Comics, srpen 1999), s. 17

¹⁵⁴ William Messner-Loebs, *The Flash Vol 2 #58* (DC Comics, leden 1992), s. 15

¹⁵⁵ Messner-Loebs, *The Flash Vol 2 #58*, s. 16-18

děti – Wally si ale myslel, že ty peníze chce pro sebe, protože si myslel, že je jako on.¹⁵⁶ Wally je přesvědčen tím, co Piper dělá a věnuje své dědictví na „The Barry Allen Foundation“, která bude přesně těmto lidem pomáhat.¹⁵⁷

Další zmínka o AIDS je hned v čísle 60, kde Wally projeví strach o Pipera kvůli HIV. Říká, že toho o AIDS moc neví nebo o životě homosexuálů, ale děsí ho to, co slyšel.¹⁵⁸ Piper mu řekne, že by se bát měl, ale že Piper je sám velmi opatrný se svým životem od doby, kdy se tomu říká „Gay cancer“. Odhalí i skutečnost, že polovina jeho přátel zemřela na HIV. Označí jej za „mor“.¹⁵⁹ Obrátí list na Wallyho a ptá se, zda používá ochranu – ten řekne, že vždy a že kvůli tomu i silně diskriminuje lidi. Chce téma ale změnit, jelikož ho děsí.

Z hlediska queer performativity lze Piperovy činy a chování v kontextu s jeho identitou homosexuála považovat za způsob, kterým aktivně konstruuje svou identitu a prezentuje se ostatním. To může zahrnovat způsob, kterým mluví o svých zkušenostech s HIV a AIDS a jeho úsilí podporovat marginalizované skupiny, jako jsou právě lidé bez domova s HIV. Lze to považovat za formu odporu proti marginalizaci a diskriminaci, které jedinci z LGBT komunity nebo lidé s HIV, v 90. letech čelili.

V komiksech, ve kterých je postava Lylea Norga, Hugh a Dawkinse, Corinthiana či Starmana, se neřeší ani jednou onemocnění HIV.

¹⁵⁶ Ibid., s. 18

¹⁵⁷ Ibid., s. 20

¹⁵⁸ William Messner-Loebs, The Flash Vol 2 #60 (DC Comics, březen 1992), s. 6

¹⁵⁹ William Messner-Loebs, The Flash Vol 2 #60 (DC Comics, březen 1992), s. 7

5. Komparace reprezentace homosexuálních mužských postav v komiksech Marvelu a DC v 90. letech

5.1 Coming out

Co se týče rozdělení na explicitní coming outy a podtextové coming outy, jsou na tom oba vydavatelé početně stejně. Marvel explicitně nechal „vyjít ze skříně“ tři postavy, DC také. U obou vydavatelů byly náznaky homosexuality v 90. letech u dvou postav jen v rámci podtextu.

Lišil se ale způsob coming outu. V případě postav DC byl coming out dvou postav zobrazen v pozitivním světle, kdy jejich homosexualitu nikdo nerozporoval – a to u Starmana a Hughha Dawkinse. Obě postavy měly zároveň explicitní coming out. Jediný, komu nikdo nic v rámci coming outu nevyčítal nebo nerozporoval, byl v rámci Marvel postav Bat-Wing. Ten byl zobrazen v úzkém partnerském vztahu s Rhodneym, kterého ale později zabil Charlie-27.

V případě coming outu Hectora, Northstara a Micheala Hardawaye byl vždy přítomen aspekt odporu. Hectorovi jeho sexualitu rozporoval jeho bratr. Northstara obvinil ze sobeckosti jeho protivník Mapleleaf. Michaela Hardawaye se snažil jeho otec přesvědčit o tom, aby žil normální život s holkami. Takový přístup DC nemělo u jediné zkoumané postavy v rámci coming outu. Postavy Marvelu se tedy musely daleko více obhajovat ve své sexualitě, než je společnost přijala, pokud k tomu vůbec došlo – například v případě Hectora jej jeho bratr Ulysses do konce 90. let nepřijal jako homosexuála a Michael Hardaway se také neudobřil se svým otcem. Odhalení jiné sexuality tak v případě Marvelu ničí mezilidské vztahy. Náznak tohoto přístupu byl u postavy od vydavatele DC v případě Pied Pipera, ale samotné číslo, ve kterém svou sexualitu odhalí, končí tím, že jej Wally West přijme takovým, jaký je.

Nejprogresivnější přístup ke coming outu přišel v případě Starmana, který je zobrazen se svým partnerem, kdy si i dají historicky první homosexuální polibek na stranách komiksu. V negativním světle není zobrazen ani náznak homosexuality u Lyle Norga, který při setkání se svým, později potvrzeným, partnerem Condo Arlikem, působí velmi pozitivně. Úplně opačný a v případě zkoumaných postav od obou vydavatelů komiksů zcela ojedinělý přístup ke coming outu nastal v případě postavy Corinthiana ze série Sandman. Svou sexualitu zobrazil ve velmi negativním a znepokojivém světle, kdy brutálně vraždil a jedl oči mladých chlapců. Machinesmith měl také zvrácený způsob projevu své sexuality, který přiznal tak, že v jeden

moment vlezl pomocí svých schopností do vnitřku robota bez jeho vědomí a měl tak možnost jej blíže poznat.

5.2 Další zobrazení sexuality

V případě zkoumaných postav od vydavatele DC byla tato sekce, co se počtu týče, oproti Marvelu strohá. V případě Corinthiana pokračoval vydavatel v prezentaci znepokojujícího přístupu k homosexualitě v podobě vražd a úchylny na mladé chlapce. Hugh Dawkins měl na svou sexualitu jen krátký odkaz v pár panelech, ale nešlo o explicitní případ zobrazení sexuality. U Lylea Norga se jeho sexualita vícekrát neprojevila.

Restriktivní přístup k zobrazení sexuality byl totožný u Bat-Winga od vydavatele Marvelu. U něj se jeho sexualita v dalších vydáních od jeho podtextového coming outu prakticky neobjevila. Podobně to bylo i u Machinesmitha. Naopak u TurboCharge bylo téma homosexuality stěžejní pro jeho celou dějovou linii, kdy musel projít ještě dalším coming outem před svým vlastním idolem – ten jej zprvu nepřijal, ale to jen z toho důvodu, že nebyl schopen přiznat svou vlastní identitu. U Hectora z Pantheonu byla jeho sexualita i nadále zobrazována, nejvýrazněji v kontrastu s heteronormativitou nebo v kontextu onemocnění HIV, kdy musel svému bratrovi svou sexualitu opět obhajovat. Jev obhajování své sexuality byl znát i u Northstara, kterého nepřijala jeho sestra. Respektive jej nepřijala jedna z jejích osobností. Nebo v případě, kdy se musel obhajovat jednomu z rybářů, že být gayem není něčí svobodná volba. Nakonec jediný pozitivní konec dalšího zobrazení sexuality má u zkoumaných postav od Marvelu pouze TurboCharge, který se nakonec stane kamarádem Kevina, který se skrývá za superhrdinou Prime.

Kontinuálně byla homosexualita zobrazována u zkoumaných postav od vydavatele DC hlavně u dvou postav – Pied Pipera a Starmana. U Starmana sice naznačována je, ale velmi okrajově, například v případě, kdy vzpomíná na minulost, kdy byl v tanečním souboji, který vyzařoval sexuální energii. Jediným silně akcentovanou postavou z hlediska dalšího zobrazení sexuality tak zůstává Pied Piper. U něj je zprvu jistá odmlka v prezentaci sexuality, když byl jako postava upozaděn po výměně scénáristů. Podobný případ byl i u Northstara, kdy jeho sexualitu neukazovali skoro až ke konci desetiletí, ale důvod byl jiný – a to postoj vedení celé společnosti. Pied Piper se v průběhu desetiletí prezentuje převážně pozitivně, např. ve vztahu se svým přítelem Jamesem. Silně aktivní projev boje o svou identitu se u něj projeví, když je riziko, že bude zvolen konzervativní prezident. V tu chvíli bojuje o svá práva. Podobně jako

TurboCharge jednou z mála postav, u které se – z většiny času – zobrazovala sexualita konzistentně.

5.3 AIDS/HIV

HIV je u obou vydavatelů zobrazeno jinak. Velkým rozdílem je hlavně skutečnost, že se tématem HIV zabýval vydavatel DC pouze v případě jedné postavy, a to Pied Pipera. Jeho vyobrazení problematiky HIV bylo ale citlivé a zároveň ostražitě – to se projevilo během konverzace s Wally Westem, kdy řešili, zda používají ochranu při sexu. Sám se snaží lidem zasaženým HIV pomáhat a poukazuje na problémy, se kterými se potýkají. V porovnání se zobrazením onemocnění HIV v dějových linkách u zkoumaných postav od vydavatele Marvelu je ale reprezentace tohoto tématu velmi minimální.

V komiksech Marvelu se řešilo téma HIV hned ve třech dějových linkách, v jednom případě se ale přímo netýkalo zkoumané postavy. Tou byl Hector – kvůli tématu HIV ale uhodil svého bratra za jeho urážlivé názory. V případě Marvelu bylo HIV zobrazeno jako velmi nebezpečná nemoc, a to hlavně v příbězích, které se odehrávaly v první polovině 90. let – tedy v případě Northstara a v dějové lince *Incredible Hulka*, kde se vyskytoval Hector. V obou případech všechny nakažené postavy na HIV zemřeli. Uvolněněji k tématu HIV přistupovala série *Prime*, kde TurboCharge pořádal závod na podporu výzkumu HIV. Aktivním bojem s HIV tak potenciálně pomáhal porazit myšlenku toho, že je třeba se tohoto onemocnění obávat.

Závěr

Cílem této práce byla komparace reprezentace homosexuálních mužských postav dvou vydavatelů v 90. letech – těmi byly Marvel Comics a DC Comics. V závěru textu zhodnotím celou komparaci, jejímž výsledkem je zodpovězení jednotlivých dílčích otázek a hlavní výzkumné otázky.

Odpověď na první dílčí otázku: „Jak zobrazovaly vydavatelé sexualitu po coming outu u vybraných postav od vydavatelů Marvelu a DC v 90. letech 20. století?“ zní následovně – V devadesátých letech minulého století vydavatelství Marvel a DC zobrazovala sexualitu vybraných postav různými způsoby. V případě Marvelu byla sexualita zobrazována převážně restriktivně a negativně, u postav jako Bat-Wing, Machinesmith a Hector z Pantheonu se sexualita buď prakticky nevyskytovala, nebo byla zobrazována v kontrastu s heteronormativitou či v souvislosti s nemocí HIV. Pouze TurboCharge měl pozitivnější zobrazení sexuality, přičemž jeho příběh coming outu byl ústředním bodem jeho dějové linie a nakonec vedl k přijetí jeho idolem Kevinem. V případě DC byla homosexualita zobrazena u dvou postav: Starman, u něhož byla jeho sexualita zmíněna pouze okrajově, a Pied Piper, u něhož byla sexualita v průběhu desetiletí zobrazena pozitivněji, včetně silného aktivního boje o vlastní identitu a dobrovolného vztahu s přítelem Jamesem. Jiné postavy DC, jako například Corinthian, Hugh Dawkins a Lyle Norgo, však měly svou sexualitu zobrazenou jen velmi málo – v případě Corinthiana hlavně velmi negativně – nebo vůbec.

Odpověď na druhou dílčí otázku: „Jakou roli sehrálo v příbězích zvolených homosexuálních mužských postav téma epidemie onemocnění HIV?“ je taková, že zobrazení HIV v komiksech Marvelu a DC v 90. letech se lišilo četností a tónem zobrazení. V komiksech Marvelu se HIV řešil ve třech příbězích, ale ve většině případů v negativním duchu, kdy všechny nakažené postavy nakonec na tuto nemoc nebo kvůli ní zemřely. Naproti tomu nakladatelství DC se HIV zabývalo pouze v případě jedné postavy, Pied Pipera, a jeho zobrazení HIV bylo citlivé a opatrné, přičemž Pied Piper se aktivně snažil pomáhat lidem postiženým HIV a řešil problémy, kterým čelí. V sérii Prime přistupoval Marvel k HIV uvolněněji, TurboCharge pořádal závody na podporu výzkumu HIV a aktivně bojoval proti strachu a stigmatizaci této nemoci.

Odpověď na hlavní výzkumnou otázku práce: „Jak se lišil přístup vydavatelů Marvel a DC ke coming outům vybraných homosexuálních mužských postav v 90. letech 20. století?“ je následující. V 90. letech měly Marvel i DC podobný počet mužských gay postav, které měly explicitní nebo implicitní coming out. Ze zkoumaných subjektů měl Marvel tři postavy, které se explicitně přiznaly k homosexualitě, a DC mělo také tři. Pokud jde o podtextový coming out, Marvel měl dvě postavy s náznaky homosexuality a DC také dvě. Způsob, jakým se tyto postavy přiznaly, se však u obou vydavatelství lišil. V DC byl coming out postav obecně vykreslován v pozitivním světle a byl ostatními přijímán. Například když se Starman a Hugh Dawkins přiznali k homosexualitě, nikdo je nezpochybňoval ani se proti jejich homosexualitě nebránil. Naproti tomu postavy Marvelu se při coming

outu často setkávaly s odporem nebo jejich coming out vedl k destrukci mezilidských vztahů. Například Hectorovu sexualitu rozporoval jeho bratr, Northstara obvinil jeho protivník Mapleaf ze sobectví a Michael Hardaway se snažil přesvědčit svého otce, aby žil normální život s dívkami. Tento rozdíl v přístupu lze chápat jako odraz tehdejšího reálného postoje k homosexualitě, kdy DC prezentovalo progresivnější a vstřícnější zobrazení homosexuálních postav, zatímco zobrazení Marvelu více odpovídalo obtížím a výzvám, kterým homosexuálové často čelili, pokud jde o přijetí a pochopení.

Závěrem lze říci, že zobrazení homosexuálních mužských postav v komiksech Marvel a DC Comics v 90. letech se lišilo v přístupu k jejich coming outu. Ačkoli obě nakladatelství měla podobný počet postav, které se explicitně nebo implicitně přihlásily ke své homosexuální orientaci, způsob, jakým byly tyto postavy zobrazeny, se lišil. DC obecně zobrazovalo coming out v pozitivním světle a přijetí ze strany ostatních, zatímco postavy Marvelu se při coming outu často potýkaly s odporem a destrukcí mezilidských vztahů. Tento rozdíl v přístupu lze považovat za odraz tehdejšího reálného postoje k homosexualitě, kdy DC prezentovalo progresivnější a vstřícnější zobrazení homosexuálních postav, zatímco zobrazení Marvelu více odpovídalo obtížím a výzvám, kterým homosexuálové často čelili, pokud jde o přijetí a porozumění. Co se týče zobrazování HIV, Marvel a DC se lišily četností a tónem, přičemž Marvel zobrazoval HIV převážně negativně, zatímco DC zaujalo citlivý a opatrný přístup, přičemž Pied Piper se aktivně snažil pomáhat lidem postiženým HIV a řešil problémy, kterým čelili. Celkově lze říci, že zobrazení sexuality a HIV v komiksech Marvel a DC Comics v 90. letech 20. století odráželo tehdejší společenské postoje a výzvy a boje, kterým homosexuálové často čelili.

Kromě rozdílů v zobrazování coming outu a HIV je důležité poznamenat, že příběhy homosexuálních mužských postav v komiksech Marvel a DC Comics v 90. letech 20. století byly často ovlivněny různými faktory, jako je vnitřní politika společností a tehdejší společenské klima. Například zobrazování homosexuálních postav v DC Comics mohlo být pozitivnější díky progresivnější politice společnosti a jejím postojům k rozmanitosti a reprezentaci, zatímco komiksy Marvelu mohly být silně ovlivněny negativnějším postojem vedení společnosti k zobrazování homosexuálních postav v komiksech. Stejně tak zobrazení HIV v příbězích obou vydavatelství mohlo být ovlivněno postojem společnosti k této nemoci a probíhající epidemií HIV/AIDS. Celkově lze říci, že zobrazení homosexuálních mužských postav v komiksech Marvel a DC Comics v 90. letech 20. století bylo formováno kombinací interní politiky společnosti a vnějších společenských vlivů.

Pro tento výzkum bylo jistě omezující nepoužít vizuální stránku reprezentace homosexuálních mužských postav v Marvelu a DC. Analýza textu sice může přinést cenné poznatky, ale zkoumání vizuální reprezentace těchto postav mohlo vašemu výzkumu dodat další hloubku. Jedním ze způsobů, jak by se v budoucnu tento výzkum mohlo vylepšit, by bylo začlenění různých teoretických přístupů. Například *body theory* by mohla být použita k analýze toho, jak je tělesnost těchto postav využívána k vyjádření jejich homosexuality a jak je to ve srovnání s reprezentací heterosexuálních postav.

Feministická teorie by mohla být využita ke zkoumání toho, jak tyto postavy zapadají do širších systémů patriarchy a jak může být jejich reprezentace ovlivněna pohlavím tvůrců. Kromě toho by tento výzkum mohlo posílit i použití kombinace kvalitativních a kvantitativních metod. Kvalitativní metody, jako jsou rozhovory a ohniskové skupiny, by mohly poskytnout bohatý a podrobný vhled do zkušeností a vnímání LGBTQ+ čtenářů a jejich vztahu k těmto postavám. Kvantitativní metody, jako jsou průzkumy a obsahová analýza, by mohly poskytnout širší a statisticky významnější porozumění zastoupení těchto postav. Celkově vzato by zahrnutí různých teoretických přístupů a metod do výzkumu reprezentace homosexuálních mužských postav ve filmech Marvel a DC pravděpodobně vedlo k diferencovanějšímu a komplexnějšímu pochopení tématu.

Summary

The aim of this thesis was to compare the representation of gay male characters by two publishers in the 1990s - Marvel Comics and DC Comics. In the conclusion of the text, I will evaluate the whole comparison, which resulted in answering the sub-questions and the main research questions.

The answer to the first sub-question: "How did publishers portray sexuality after coming out for selected characters from Marvel and DC publishers in the 1990s?" is as follows - In the 1990s, Marvel and DC publishers portrayed the sexuality of selected characters in a variety of ways. In the case of Marvel, sexuality was portrayed in a largely restrictive and negative manner, while for characters such as Bat-Wing, Machinesmith, and Hector of the Pantheon, sexuality was either virtually absent or portrayed in contrast to heteronormativity or in the context of HIV disease. Only TurboCharge had a more positive portrayal of sexuality, with his coming out story being central to his storyline and eventually leading to his acceptance by his idol Kevin. In the case of DC, homosexuality was depicted in two characters: Starman, for whom his sexuality was mentioned only peripherally, and Pied Piper, for whom sexuality was depicted more positively over the decades, including a strong active struggle for his own identity and a consensual relationship with his friend James. However, other DC characters, such as Corinthian, Hugh Dawkins and Lyle Norgo, have had their sexuality portrayed very little - in Corinthian's case, mainly very negatively - or not at all.

Answer to the second sub-question: "What role did the HIV epidemic play in the stories of the chosen gay male characters?" is that the depiction of HIV in Marvel and DC comics in the 1990s differed in frequency and tone of depiction. In Marvel comics, HIV was addressed in three stories, but in most cases in a negative tone, with all of the infected characters eventually dying from or because of the disease. In contrast, DC publishing only dealt with HIV in the case of one character, Pied Piper, and its portrayal of HIV was sensitive and careful, with Pied Piper actively trying to help people affected by HIV and addressing the issues they faced. In the Prime series, Marvel took a more relaxed approach to HIV, with TurboCharge holding races to promote HIV research and actively fighting the fear and stigma of the disease.

The answer to the main research question of the thesis is: "How did Marvel and DC publishers' approaches to coming out of selected gay male characters differ in the 1990s?" is

as follows. In the 1990s, Marvel and DC had a similar number of gay male characters who had explicit or implicit coming out. Of the subjects studied, Marvel had three characters who explicitly came out as gay, and DC also had three. In terms of implicit coming out, Marvel had two characters with hints of homosexuality and DC also had two. However, the way these characters came out differed between the two publishers. At DC, the coming out of characters was generally portrayed in a positive light and was accepted by others. For example, when Starman and Hugh Dawkins came out as homosexual, no one questioned or opposed their homosexuality. In contrast, Marvel characters often met resistance when coming out or their coming out led to the destruction of interpersonal relationships. For example, Hector's sexuality was disputed by his brother, Northstar was accused of selfishness by his adversary Mapleaf, and Michael Hardaway tried to convince his father to live a normal life with girls. This difference in approach can be seen as a reflection of the real-life attitudes towards homosexuality at the time, with DC presenting a more progressive and accepting portrayal of gay characters, while Marvel's portrayal was more in line with the difficulties and challenges homosexuals often faced in terms of acceptance and understanding.

In conclusion, the portrayal of gay male characters in Marvel and DC Comics in the 1990s differed in their approach to coming out. Although both publishers had a similar number of characters who explicitly or implicitly declared their homosexual orientation, the way in which these characters were portrayed differed. DC generally portrayed coming out in a positive light and acceptance by others, while Marvel characters often faced resistance and destruction of interpersonal relationships when coming out. This difference in approach can be seen as a reflection of the realistic attitudes towards homosexuality at the time, with DC presenting a more progressive and accepting portrayal of gay characters, while Marvel's portrayal was more in line with the difficulties and challenges that gay people often faced in terms of acceptance and understanding. In terms of HIV portrayal, Marvel and DC differed in frequency and tone, with Marvel portraying HIV in a predominantly negative manner, while DC took a sensitive and cautious approach, with Pied Piper actively trying to help people affected by HIV and addressing the issues they faced. Overall, the portrayal of sexuality and HIV in Marvel and DC Comics in the 1990s reflected the social attitudes of the time and the challenges and struggles that gay people often faced.

In addition to the differences in depictions of coming out and HIV, it is important to note that the stories of gay male characters in Marvel and DC Comics in the 1990s were often influenced by various factors such as the internal politics of the companies and the social

climate of the time. For example, the portrayal of gay characters in DC Comics may have been more positive due to the company's more progressive policies and attitudes towards diversity and representation, while Marvel comics may have been heavily influenced by the more negative attitudes of the company's leadership towards the portrayal of gay characters in comics. Similarly, the depiction of HIV in the stories of both publishers may have been influenced by society's attitudes towards the disease and the ongoing HIV/AIDS epidemic. Overall, the portrayal of gay male characters in Marvel and DC Comics comics in the 1990s was shaped by a combination of internal company politics and external societal influences.

For this research, it was certainly limiting not to use the visual aspect of the representation of gay male characters in Marvel and DC. While analyzing the text may provide valuable insights, examining the visual representation of these characters could have added additional depth to your research. One way this research could be improved in the future would be to incorporate different theoretical approaches. For example, body theory could be used to analyze how the physicality of these characters is used to express their homosexuality and how this compares to the representation of heterosexual characters. Feminist theory could be used to explore how these characters fit into broader systems of patriarchy and how their representation may be affected by the gender of the creators. In addition, the use of a combination of qualitative and quantitative methods could strengthen this research. Qualitative methods such as interviews and focus groups could provide rich and detailed insight into the experiences and perceptions of LGBTQ+ readers and their relationship to these characters. Quantitative methods such as surveys and content analysis could provide a broader and more statistically significant understanding of the representation of these characters. Overall, incorporating different theoretical approaches and methods into research on the representation of gay male characters in Marvel and DC films would likely lead to a more nuanced and comprehensive understanding of the topic.

Použitá literatura a zdroje

Primární zdroje

1. Gruenwald, Mark, Captain America Vol 1 #368 (Marvel Comics, březen 1990), A-B
2. Robinson, James and Goyer, David S., Starman Vol 2 #56 (DC Comics, srpen 1999)
3. Augustyn, Brian and Waid, Mark, The Flash Vol 2 #121 (DC Comics, leden 1997)
4. Augustyn, Brian and Waid, Mark, The Flash Vol 2 #120 (DC Comics, prosinec 1996)
5. Jones, Gerard a Strazewski, Len a Edginton, Ian, Prime Vol 2 #2, (Marvel Comics, listopad 1995)
6. Jones, Gerard a Strazewski, Len, Prime Vol 1 #25 (Marvel Comics, červenec 1995)
7. Jones, Gerard a Strazewski, Len, Prime Vol 1 #24 (Marvel Comics, červen 1995)
8. Jones, Gerard and Jacobs, Will, Justice League International Vol 2 #54 (DC Comics, září 1993)
9. Robinson, James a S. Goyer, David, Starman Vol 2 #45 (DC Comics srpen 1998)
10. Stern, Roger a McCraw, Tom, Legionnaires Vol 1 #65 (DC Comics, říjen 1998)
11. Stern, Roger a McCraw, Tom, Legionnaires Vol 1 #59 (DC Comics, duben 1998)
12. Valentino, Jim, Guardians of the Galaxy Vol 1 #22 (Marvel Comics, březen 1992)
13. David, Peter, Incredible Hulk Vol 1 #417 (Marvel Comics, květen 1994)
14. Valentino, Jim, Guardians of the Galaxy Vol 1 #11 (Marvel Comics, duben 1991)
15. Gruenwald, Mark, Captain America Vol 1 #368 (Marvel Comics, březen 1990)
16. Messner-Loebs, William, The Flash Vol 2 #58 (DC Comics, leden 1992)
17. Messner-Loebs, William, The Flash Vol 2 #61 (DC Comics, duben 1992)
18. Messner-Loebs, William, The Flash Vol 2 #53 (DC Comics, srpen 1991)
19. Hudnall, James, Alpha Flight Vol 1 #81 (Marvel Comics, únor 1990)
20. Gaiman, Neil, Sandman Vol 2 #14 (DC Comics, březen 1990)
21. Kavanagh, Terry, Iron Man Vol 1 #320 (Marvel Comics, září 1995)
22. Waid, Mark, The Flash Vol 2 #106 (DC Comics, říjen 1995)
23. Robinson, James, Starman Vol 2 #13 (DC Comics, listopad 1995)
24. Jones, Gerard, Prime Vol 2 #10 (Marvel Comics, červenec 1996)
25. Robinson, James Starman Vol 2 #28 (DC Comics, březen 1997)
26. Davison, Al, The Dreaming Vol 1 #21 (DC Comics, únor 1998)
27. Seagle, Steve, Alpha Flight Vol 2 #8 (Marvel Comics, březen 1998)
28. Messner-Loebs, William, The Flash Vol 2 #60 (DC Comics, březen 1992)

29. Lobdell, Scott, Alpha Flight Vol 1 #106 (Marvel Comics, březen 1992)
30. Kiernan, Caitlin R., The Dreaming Vol 1 #37 (DC Comics, červen 1999)
31. David, Peter, Incredible Hulk Vol 1 #420 (Marvel Comics, srpen 1994)
32. Furman, Simon, Alpha Flight Vol 1 #114 (Marvel Comics, listopad 1992)

Sekundární literatura

1. Babic, Annessa Ann, Comics as history, Comics as literature: Roles of the Comic Book in Scholarship, Society and Entertainment, (Madison, 2014), s. 143
2. Bronski, Michael, A Queer History of the United States (Beacon Press, 2011)
3. Butler, Judith. 1999. *Gender Trouble : Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.
4. Duncan, Randy, Smith, Matthew, The Power of Comics: history, form and culture (Continuum, 2009)
5. Eaklor, Vicki, Queer America: A GLBT History of the 20th Century (Greenwood, 2008)
6. Hajdu, David. Ten Cent Plague: the great comic-book scare and how it changed America (Farrar, Straus and Giroux, 2008)
7. Jagose, Annamarie. Queer Theory: An Introduction. (NYU Press, 1996)
8. Jeet, Heer, A Comics Studies Reader (University Press of Mississippi, 2008)
9. Johnson, Jeffrey K., Super history: Comic Book Superheroes and American Society, 1938 to the Present (McFarland & Co., 2012)
10. Lopes, Paul, Demanding Respect: The Evolution of the American Comic Book (Temple University Press, 2009)
11. Nyberg, Amy, A seal of approval: the history of the comics code (University Press of Mississippi, 1998)
12. Siegel, Jerry, Shuster, Joe, The Reign of the Superman (leden, 1933)
13. Stein, Daniel, From Comic Strips to Graphic Novels: Contributions to the Theory and History of Graphic Narrative (De Gruyter, 2013)

Periodika

1. Armstrong, David T., "How Good Are the Comic Books?“, National Council of Teachers of English 21, č. 8 (prosinec 1944), s. 283,
<https://www.jstor.org/stable/41382801> (staženo 12. června 2022)

2. Berlant, Lauren, and Michael Warner. "Sex in Public." *Critical Inquiry* 24, no. 2 (1998): 547–66. <http://www.jstor.org/stable/1344178>.
3. Dorrell, Larry D., Curtis, Dan B., Rampal, Kuldeep R., "Book-Worms Without Books? Students Reading Comic Books in the School House", *The Journal of Popular Culture* 29, č. 2, (podzim, 1995), s. 224, https://doi.org/10.1111/j.0022-3840.1995.2902_223.x (staženo 12. června 2022)
4. Lang, Jeffrey S., Trimble, Patrick, "Whatever Happened to the Man of Tomorrow? An Examination of the American Monomyth and the Comic Book Superhero", *The Journal of Popular Culture* 22, č. 3, (zima, 1988), s. 161, https://doi.org/10.1111/j.0022-3840.1988.2203_157.x (staženo 12. června 2022)
5. Mogul, Joey L., Andrea J. Ritchie a Kay Whitlock, *Queer (In)justice: The Criminalization of LGBT People in the United States* (Beacon Press, 2011)
6. T. de Lauretis, "Queer Theory: Lesbian and Gay Sexualities," in special issue, *Differences: A Journal of Feminist Cultural Studies* 3, no. 2 (1991): iii.
7. Tilley, Carol L., "Seducing the Innocent: Fredric Wertham and the Falsifications That Helped Condemn Comics", *Information & Culture* 47, č. 4 (2012), s. 386-389, <https://www.jstor.org/stable/43737440> (staženo 12. června 2022)
8. Tilley, Carol L., "Comics: A Once-Missed Opportunity", publikováno 5. května 2014, <https://www.yalsa.ala.org/jrlya/2014/05/comics-a-once-missed-opportunity/> (staženo 12. června 2022)

Internetové zdroje

1. Alter, Ethan, Central Park birder Christian Cooper revisits his career as a pioneering LGBTQ writer at Marvel Comics, *yahoo entertainment*, Naposledy upravené 5. června 2020, <https://www.yahoo.com/entertainment/christian-cooper-revisits-career-lgbtq-writer-marvel-comics-181133790.html> (staženo: 1. ledna 2023).
2. Anon, Alpha Flight #106, SuperMegaMonkey's Marvel Comics Chronology, bez data, https://www.supermegamonkey.net/chronocomic/entries/alpha_flight_106.shtml (staženo: 1. ledna 2023).
3. Anon, DC Database, Fandom, bez data, https://dc.fandom.com/wiki/DC_Comics_Database (staženo: 1. ledna 2023).
4. Anon, Definition of 'one-off', Collins Online Dictionary | Definitions, Thesaurus and Translations, bez data, <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/one-off> (staženo: 1. ledna 2023).

5. Anon, Marvel database, Fandom, bez data, https://marvel.fandom.com/wiki/Marvel_Database (staženo: 1. ledna 2023).
6. Anon, Retcon definition & meaning, *Merriam-Webster*, Merriam-Webster, bez data, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/retcon> (staženo 1. ledna 2023).
7. Brian Cronin, Comic book urban legends revealed #125, *CBR*, Naposledy upravené 19. října 2007, <https://www.cbr.com/comic-book-urban-legends-revealed-125/> (staženo 1. ledna 2023).
8. David, Peter, When you wish upon northstar, *Peter Davidnet*, Naposledy upravené 23. listopadu 2004, <https://www.peterdavid.net/2004/11/23/when-you-wish-upon-northstar/> (staženo: 1. ledna 2023).
9. Hudson, Laura, Rob Liefeld says Gay Shatterstar 'sucks,' plans to 'undo' his sexuality, *ComicsAlliance*, Townsquare Media, Inc., Naposledy upravené 7. července 2009, <https://comicsalliance.com/rob-liefeld-says-gay-shatterstar-sucks-calls-him-a-not-gay/> (staženo: 1. ledna 2023).
10. Kistler, Alan, 2014, A Little History: LGBT Representation in Mainstream American Comics, Part 2, *The Mary Sue*, Naposledy upravené 16. května 2014, <https://www.themarysue.com/lgbt-history-in-mainstream-comics-part-2/> (staženo: 1. ledna 2023).
11. Nyberg, Amy Kiste, Comics code history: The seal of approval, Comic Book Legal Defense Fund, bez data, <https://cblidf.org/comics-code-history-the-seal-of-approval/> (staženo: 1. ledna 2023).
12. Praderio, Caroline, This one photo shows exactly what made princess diana a Royal Icon, *Insider*, Insider, Naposledy upravené 28. srpna 2018, <https://www.insider.com/photo-princess-diana-shaking-hand-aids-patient-1987-2017-8> (staženo: 1. ledna 2023).
13. Pramaggiore, Maria, Queer theory, MURAL - Maynooth University Research Archive Library, Naposledy upravené 6. srpna 2019, https://mural.maynoothuniversity.ie/12982/1/MP_queer.pdf (staženo: 1. ledna 2023).
14. Reid, Britt, Before The Black Panther...LionMan!, *Hero Histories*, Naposledy upravené 12. února 2018, <https://heroheroinehistory.blogspot.com/2018/02/> (staženo: 1. ledna 2023).
15. Shannon, Hannah Means, Social activism in Peter David's The incredible hulk, *Bleeding Cool News And Rumors*, Naposledy upravené 7. August 2014, <https://bleedingcool.com/comics/recent-updates/social-activism-in-peter-davids-the-incredible-hulk/> (staženo: 1. ledna 2023).
16. Steinbeiser, Flash, Writer James Robinson shines a light on DC Entertainment's latest gay superhero, Earth-Two's green lantern, *HuffPost*, *HuffPost*, Naposledy upravené 2. února 2016, https://www.huffpost.com/entry/green-lantern-gay_b_1556555 (staženo: 1. ledna 2023).

17. Three Crows, Marvel presents Northstar vs the straight gaze by O F Cieri: Three Crows Magazine - Science Fiction and Fantasy Magazine, Three Crows Magazine – Science Fiction and Fantasy Magazine, Naposlady upravené 27. May 2022, <https://threecrowsmagazine.com/marvel-presents-northstar-vs-the-straight-gaze-by-o-f-cieri/> (staženo: 1. ledna 2023).
18. Wegner, Dyllan, Do you believe in fairies: Northstar and the early erasure of AIDS in Marvel, The Gutter Review, Naposlady upravené 3. listopadu 2022, <https://www.thegutterreview.com/do-you-believe-in-fairies-northstar-and-the-erasure-of-aids-in-the-marvel-universe/> (staženo: 1. ledna 2023).